JÖNKÖPING UNIVERSITY
School of Health and Welfare

Ole, dole, doff – Barns våld mot barn går bort

En kvalitativ studie kring socialsekreterares uppmärksammande av och arbete med barn som utsatt barn för våld

HUVUDOMRÅDE: *Socialt arbete*

FÖRFATTARE: *Amanda Stjärnskog & Emma Åhlund*

JÖNKÖPING juni 2020

Förord

Vi vill börja med att tacka de socialsekreterare som medverkat i studien och möjliggjort utförandet av denna uppsats. Vi uppskattar att ni tog er tid att delta och framföra era betydelsefulla erfarenheter, tankar och kunskap kring socialtjänstens arbete med denna målgrupp.

Vi vill även rikta ett stort tack till Nina Åkerlund, *Jönköping University,* som handlett och stöttat oss genom hela processen av arbetet. Du har visat ett stort intresse för vår uppsats och gjort ditt yttersta för att vi ska hålla hoppet uppe. Ditt engagemang och peppande har varit värdefullt för oss, likaså all hjälp du bidragit med!

Amanda Stjärnskog & Emma Åhlund

Abstract

Title: Eeny, meeny, miny, moe – Violence between children is excluded

Previous research on children exposing children to violence is limited and there is no research on how these children are being supported by social services. The purpose of the study is therefore to examine how social workers pay attention to and work with children who have exposed children to violence. This is conducted through a qualitative research method, in which the empirical material is obtained through ten structured interviews with social workers. The studys' result is presented through a thematic analysis and analyzed with help of Bourdieus' perspective. Later on, the result is being discussed in relation to previous research. The main conclusions drawn from the result are that violence between children are not always noticed and the social workers' assessments of children who has exposed children to violence are affected by factors such as age, gender, severity of crime and socioeconomics. The result shows that the social services have a number of interventions available, but the range of these vary between municipalities and some social workers therefore experience a lack of interventions. Risk and protective factors that are given extra attention are the immediate environment that conclude family, school and social life.

Keywords: children, violence, social services, interventions, risk factor, protective factor

Sammanfattning

Titel: Ole, dole, doff – Barns våld mot barn går bort

Den tidigare forskning som finns kring barn som utsätter barn för våld är begränsad och det saknas forskning kring hur dessa barn stöttas upp av socialtjänsten. Studiens syfte är därför att undersöka hur socialsekreterare uppmärksammar och arbetar med barn som utsatt barn för våld. Detta undersöks genom en kvalitativ forskningsmetod där det empiriska materialet inhämtas genom tio strukturerade intervjuer med socialsekreterare. Studiens resultat presenteras genom en tematisk analys och analyseras med hjälp av Bourdieus perspektiv. Senare diskuteras resultatet i relation till tidigare forskning. De främsta slutsatser som dras från resultatet är att barns våld mot barn inte alltid uppmärksammas och att socialsekreterares bedömningar av barn som utsatt barn för våld påverkas av faktorer som ålder, kön, allvarlighetsgrad i brottet samt socioekonomi. I resultatet framgår att socialtjänsten har ett flertal insatser att tillgå, men att utbudet av dessa varierar mellan kommuner och vissa socialsekreterare upplever därför en brist i insatser. Risk- och skyddsfaktorer som uppmärksammas extra mycket är närmiljön som omfattar familj, skola och umgänge.

Nyckelord: barn, våld, socialtjänsten, insatser, riskfaktor, skyddsfaktor

Innehållsförteckning

Förord i

Abstract ii

Sammanfattning iii

1. Inledning 1

1.1 Syfte och frågeställning 2

2. Begreppsdefinitioner 3

3. Bakgrund 4

3.1 Socialtjänstens arbete med barn och unga 4

4. Tidigare forskning 5

4.1 Ungdomsbrottslighet 6

4.2 Barn som utsätter barn för våld 7

4.3 Socialtjänstens bedömningar 7

4.4 Riskfaktorer och skyddsfaktorer 9

4.4.1 Riskfaktorer 9

4.4.2 Skyddsfaktorer 11

5. Teoretisk utgångspunkt 13

5.1 Bourdieuiskt perspektiv 14

6. Metod 17

6.1. Kvalitativ metod 17

6.2 Urval av respondenter 17

6.3 Utformning av intervjumall 18

6.4 Utformning av case 19

6.5 Analysmetod 20

6.5.1 Tematisk analys 20

6.5.2 Kodning och tematisering 20

6.6 Tillförlitlighet och äkthet 25

6.7 Forskningsetiska aspekter 27

7. Resultat 29

7.1 Huvudtema 1: Våldet fångas inte upp 29

7.1.1 Våldet normaliseras 29

7.1.2 Utredning inleds inte på grund av våld 32

7.2 Huvudtema 2: Våldet fångas upp *33*
7.2.1 Utredning inleds på grund av våld 33
7.2.2 Flickors våld mot andra och sig själva 34
7.2.3 Risk- och skyddsbedömning 34
7.2.4 Socialtjänstens insatser 38

8. Analys 40

9. Diskussion 44

9.1 Resultatdiskussion 44

9.2 Resultatets betydelse för socialt arbete 49

9.3 Förslag till vidare forskning 49

9.4 Metoddiskussion 49

Litteraturförteckning 51

Bilagor 57

1. Inledning

Vad händer med ett barns rättigheter när de står på andra sidan av våldet? Hur ska barn kunna sluta utsättas för våld, om vi inte får barnen som utövar våldet att sluta? Det finns flera lagar, däribland lag om Förenta nationernas (FN) konvention om barnets rättigheter (SFS 2018:1197), som kretsar kring hur barn ska skyddas från att utsättas av våld, men inte hur man skyddar barn från att vara den som utövar våldet.

Barn som utsätter barn för våld är ett område som kvarstår som outforskat, trots att det tar stor plats i socialtjänstens arbete. Varken information om i vilken omfattning detta sker, eller hur barnen som utövar våldet får stöttning av socialtjänsten, går att finna i samma utsträckning som hur omfattningen och stöttningen ser ut för våldsutsatta barn. Undersökningar och rapporter om barn som utsätter barn för våld behandlar i stor grad ungdomsbrottslighet, varpå fokus ofta ligger på vilka åldrar som utmärker sig, vilka brott som begås sams dess konsekvenser. Det är ett omfattande samhällsproblem som tar sig uttryck i alla möjliga miljöer och former (Brottsförebyggande rådet (BRÅ), 2020; Socialstyrelsen, 2015). Av samma anledning framgår tydligt hur myndigheter går tillväga i arbetet med dessa barn och vilka straff som brotten föranleder till, samtidigt som information om hur myndigheter stöttar dessa barn går förlorad.

Ett av socialtjänstens kärnområden är barn och unga och enligt 5 kap. 1 § 8p. Socialtjänstlagen (SoL) (SFS 2001:453) ska socialtjänsten "sörja för att barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver". Verkligheten ser dock inte ut så, och vissa barn glöms bort. SoL ger ett ytterst litet utrymme för riktlinjer gällande hur socialtjänsten ska stötta och arbeta med barn som utsätter barn för våld, i jämförelse med de riktlinjer som avser att stötta och arbeta med barn som blir utsatta av våld. Det finns dessutom en skyldighet att inleda utredning när ett barn har blivit utsatt (Socialstyrelsen, 2015), men inte när ett barn utsätter. Denna studie intresserar sig för de barn som ofta förbises; de barn som *utsätter* barn för våld.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att undersöka hur socialsekreterare uppmärksammar och arbetar med barn som utsätter barn för våld. De frågeställningar som studien baseras på är: Hur resonerar socialsekreterare kring

- Hantering av ärenden där barn utsätter barn för våld?
- Vilka insatser som lämpar sig och finns tillgängliga för barn som utsätter barn för våld?
- Vilka riskfaktorer respektive skyddsfaktorer som är centrala i deras bedömning?

2. Begreppsdefinitioner

I följande avsnitt definieras begrepp som är centrala för studien. Några av dessa utvecklas vidare i avsnitten *bakgrund* och *tidigare forskning*.

Barn

Med barn avses personer som är under 18 år, vilket är i linje med 1 § 1st. FN:s konvention om barnets rättigheter samt Socialstyrelsens definition (Socialstyrelsen, 2015).

Ungdom

Med ungdom avses personer som fyllt 18 år men inte 21 år, vilket överensstämmer med Socialstyrelsens definition (Socialstyrelsen, 2015).

Våld

Våld kan definieras som "(...) varje handling som genom att den skrämmer, smärtar, skadar eller kränker försöker påverka annan person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra någon den vill." (Isdal, 2001, s. 34). I studien kombineras Isdals (2001) definition med WHO:s definition av våld, så som den presenteras i Socialstyrelsens rapport (2016).

WHO lyfter ett flertal former av våld; fysiskt, psykisk, sexuellt, ekonomiskt och materiellt våld samt försummelse. Vidare kommer studien bortse från försummelse och ekonomiskt våld då det inte är relevant för forskningsfrågorna.

- *Fysiskt våld* kan exempelvis innefatta att förövaren knuffar, slår, tar stryptag eller fysiskt skadar någon på annat sätt.
- *Psykiskt våld* består ofta av hot, tvång, trakasserier, förlöjliganden, bli kontrollerad eller socialt isolerad.
- *Sexuellt våld* handlar om att bli påtvingad olika sexuella handlingar såsom att se på pornografi, ha samlag utan samtycke eller bli utsatt för sexuella trakasserier.
- *Materiellt våld* kan handla om förstörelse eller stöld av personliga ägodelar tillhörande den utsatte (Socialstyrelsen, 2016)

3. Bakgrund

I följande avsnitt presenteras en överblick av socialtjänstens uppdrag med barn och unga samt vad som ingår i deras arbete med barn och unga som begår brott.

3.1 Socialtjänstens arbete med barn och unga

Barn och unga är en av socialtjänstens kärnverksamheter och bygger på ett säkerställande av att barn och unga växer upp under trygga förhållanden (5 kap. 1 § 1p SoL). Deras uppdrag är att utreda, bedöma och erbjuda stöd och insatser till barn och unga som inte mår bra, inte har det bra hemma eller har föräldrar som inte kan ta hand om dem. Till arbetet hör även att hjälpa de barn och ungdomar som gör sådant de inte mår bra av, exempelvis missbrukar droger eller begår brott (5 kap. 1 § SoL; Socialstyrelsen, 2019, 2020).

Enligt Socialstyrelsen (2015) strävar socialtjänsten efter att verkställa frivilliga insatser i första hand. Detta för att "verksamheten skall bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet." (1 kap. 1 § SoL). Det krävs därför samtycke från vårdnadshavare om ett barn är under 15 år och från 15 års ålder behövs enbart samtycke från barnet som ärendet berör (3 kap. 6a § SoL). Om samtycke saknas och vård anses vara nödvändigt på grund av exempelvis risk för att skadas genom missbruk, brottslig verksamhet eller annat socialt nedbrytande beteende, kan lag (SFS 1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) tillämpas genom 3 § i lagen.

3.2 Socialtjänstens arbete med och insatser för barn och unga som begår brott

Socialtjänsten har i uppdrag att "i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver, ..." (5 kap. 1 § 8 p. SoL). Socialtjänstens uppgift är att stötta dessa barn och erbjuda dem stöd och skydd utefter behov, medan övriga rättsvårdande myndigheter istället fokuserar på att markera att samhället tar avstånd från kriminalitet. Alla rättsvårdande myndigheter syftar dock till att förebygga, förhindra och motverka brott (Socialstyrelsen, 2015).

Socialtjänsten har huvudansvaret för att hjälpa unga att bryta kriminella mönster och leva ett liv utan kriminalitet. Det är därför av vikt att socialtjänsten i tidigt skede får kännedom om barn eller ungdomar som kan behöva stöd och insatser från dem, för att kunna utföra ett förebyggande arbete och stötta upp de barn som riskerar att fara illa. Alla barn och unga

som begått brott anses inte nödvändigtvis vara i behov av insatser från socialtjänstens sida, då de inte alltid riskerar att återfalla i kriminalitet. I dessa fall öppnas som regel inte en utredning om det står klart att ingen åtgärd kan eller bör vidtas. Socialnämndens uppgift är dock att även se de barn som på annat sätt riskerar att utvecklas ogynnsamt, och erbjuda dem det stöd och den hjälp som de eventuellt kan vara i behov av. En kategorisering, som även är den största, inom socialtjänstens förebyggande arbete är *social brottsprevention* vilket riktar sig till att motverka att individer begår brott i unga år och att de som begått brott ska falla tillbaka i kriminalitet. *Selektiv prevention* och *indikerad prevention* är två olika nivåer inom den sociala brottspreventionen och syftar till att kartlägga vilken insats som bör tillämpas beroende på situation. Vid den förstnämnda tillämpas insatser riktade mot grupper som genom exponering av riskfaktorer riskerar att utveckla ett kriminellt beteende och vid den sistnämnda tillämpas insatser riktade till individer som redan visat tecken på detta. I Socialstyrelsen (2015) lyfts enbart de insatser som syftar till att motverka brottslighet, vilka är kontaktperson, sluten ungdomsvård och placering. Målet är att försöka hålla barn och unga utanför Kriminalvården och konsekvenser som frihetsberövar dem (Socialstyrelsen, 2015).

Särskilda riktlinjer finns i socialtjänstens arbete med barn och unga och flertalet paragrafer i socialtjänstlagen täcker in hur barn och unga som riskerar att fara illa ska fångas upp, däribland 5 kap. 1 § 3p. SoL. Socialtjänstlagen omfattar däremot inte paragrafer som riktar sig specifikt till de barn som utövat våld mot någon annan. Dessa barn omnämns inte som en grupp som ska erbjudas insatser, vilket kan ha bidragit till att kommunerna tolkar sitt ansvar för gruppen på olika sätt. I betänkandet *Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld* (SOU 2018:37) föreslås att ett uttryckligt ansvar för att tillhandahålla insatser till personer som har utsatt närstående för våld ska införas i 5 kap. 11 § SoL. Betänkandet avser vuxna personer som har utövat våld, men det skulle även kunna utvidgas till att omfatta barn som utövat våld.

4. Tidigare forskning

I följande avsnitt presenteras den tidigare forskning som fångats upp rörande våld mellan barn, vilken berör ungdomsbrottslighet, syskonvåld och mobbning. Ungdomsbrottslighet är högst aktuellt när det talas om barn som utsätter barn för våld, då det till stor del handlar om våld mellan barn och ungdomar. Både syskonvåld och mobbning lyfts i flertalet studier, varpå några av dessa kommer presenteras. Det finns även pågående forskning kring

syskonvåld (SVT, 2020) samt aktuell forskning kring mobbning (Thornberg, 2020). Annan forskning om barn som utsätter barn för våld har inte hittats. Flera studier lyfter hur olika faktorer spelar in i socialsekreterares bedömningar. Den forskning som hittats är dock inte begränsad till barn- eller våldsärenden, därav redogörs för den forskning som lyfter hur särskilda faktorer generellt kan påverka en bedömning. Vidare visar flertalet studier olika risk- och skyddsfaktorer som kan härledas till utvecklingen av ett avvikande och våldsamt beteende hos barn, därav presenteras dessa som en avslutning av tidigare forskning.

4.1 Ungdomsbrottslighet

Ett vanligt förekommande socialt problem som ofta debatteras, och har gjorts under en längre tid, är ungdomsbrottslighet (BRÅ, 2020). Enligt en rapport av BRÅ (2019) har drygt hälften av eleverna i årskurs nio varit delaktiga i någon form av brott under det senaste året och i de vanligaste brotten ingår stöldbrott och våldsbrott. En stor andel av de barn som finns registrerade för misshandel mot 15–17 åringar är själva 15–20 år (BRÅ, 2018). En bakomliggande orsak som uppges ligga till grund för att ungdomar utsätter jämnåriga för brott är en låg utbildningsnivå hos föräldrarna samt att ungdomarnas föräldrar är skilda (Shannon, Bäckman, Estrada & Nilsson, 2019; BRÅ, 2019a; Socialstyrelsen, 2013). Brottstyp och omfattning av brott skiljer sig enligt BRÅ (2019a) åt mellan pojkar och flickor. Rapporten visar att pojkar begår brott som våldsbrott och skadegörelse i större utsträckning än jämnåriga flickor. En annan studie som visar på samma resultat är Östberg (2010), som förklarar att de anmälningar som görs till polisen gällande flickor istället ofta handlar om snatteri, eget missbruk eller konflikter med föräldrar (BRÅ, 2013, 2019a; Tracy, Kempf-Leonard & Ambroske-James, 2009; Wong, Loeber, Slotboom, Bijleveld, Hipwell, Stepp & Koot, 2013). BRÅ (2013) presenterar i en longitudinell studie, genomförd under åren 1995–2011, ett konsekvent mönster i att fler pojkar än flickor varit delaktiga i någon form av kriminalitet. En anledning till detta beskrivs vara att flickor och pojkar uttrycker sina problem på olika sätt i olika sammanhang (Anderssons & Ulmanen, 2006). Författarna till studien menar att flickors problematik ofta tar sig uttryck inom familjen, medan pojkar beskrivs agera ut på utomstående genom hot, våld och kriminalitet. Pojkar beskrivs även använda droger, känna ett främlingshat och ha ett våldsamt beteende i större utsträckning än flickor (Hadjar, Baier, Boehnke & Hagen, 2007).

4.2 Barn som utsätter barn för våld

En studie som lyfter våld mellan barn i form av syskonvåld är Elliot, Fitz-Gibbon och Maher (2020) som genomfört en undersökning i Australien. Resultatet i studien visar att våld mellan syskon inte uppfattas som avvikande, utan som något normalt bland syskon. En anledning till varför syskonvåld enligt studien visade sig bagatelliseras är för att föräldrar till barn som utövar våld mot varandra kan känna skam och skuld över det, då det är svårt för dem att säkerställa en trygghet och säkerhet för barnen (Elliot et al., 2020). Även Khan och Rogers (2015) har genomfört en liknande studie där resultatet visar att respondenterna gjorde skillnad på olika typer av våld beroende på de inblandade. Exempelvis ansågs det vara allvarligare om ett barn blev fysiskt utsatt av en partner eller främling, än om ett barn blev fysiskt utsatt av sitt syskon (Khan & Rogers, 2015).

En definition som ofta används inom forskning är *icke-önskvärda beteenden*. Definitionen avser bland annat utfrysning, våldshandlingar, trakasserier, verbala hot, utpressning, retningar, ryktesspridning och stöld. *Mobbning* betraktas som en form av icke-önskvärda beteenden och förklaras som en maktobalans där en individ upprepade gånger blir utsatt för social isolering och psykiska eller fysiska övergrepp av en eller flera personer. I en studie av Eriksson, Lindberg, Flygare & Daneback (2002) framförs ett flertal slutsatser rörande mobbning. Resultatet visar att både pojkar och flickor är aggressiva, men att deras aggressivitet tar sig uttryck i olika former. Pojkar uttrycker oftare en direkt aggression som visar sig genom direkt mobbning, vilket innefattar sparkar, slag, stöld och verbal mobbning i form av direkta hot. Flickor uttrycker oftare en indirekt aggression som visar sig genom indirekt mobbning, vilket innefattar att sprida rykten, utesluta någon från en grupp, skvallra och tillämpa avvisande beteenden som exempelvis ignorering, uteslutning och utfrysning. Flickors aggression leder därmed sällan till samma fysiska konsekvenser för offret som pojkars aggression (Eriksson et al., 2002).

4.3 Socialtjänstens bedömningar

Socialtjänsten ska i sitt arbete utgå från diskrimineringslagen (DL) (SFS 2008:567), vilket innebär att de ska främja lika rättigheter och möjligheter för samtliga klienter (1 kap. 1 § DL). Trots detta finns det forskning som tyder på att socialsekreterarnas attityder och bedömningar påverkas av vilka klienter de möter. Mycket av denna forskning handlar om bemötandet av olika kön, men det finns även forskning som lyfter hur ålder, etnicitet, funktionsnedsättning och sexuell läggning kan påverka en bedömning (Herz, 2012;

Golding & Rose, 2014; Socialstyrelsen, 2004). Vidare kommer endast forskning om bedömningar i förhållande till ålder och kön presenteras. Ålder och kön är bägge relevanta att undersöka då dessa faktorer omedvetet eller medvetet kan vägas in i en bedömning och är svåra att undgå, då socialsekreterarna får information om dem i sina ärenden. Samtidigt är etnicitet, funktionsnedsättning och sexuell läggning sådant som inte med säkerhet finns information om i ett ärende. Det kan därmed bli svårare för socialsekreterarna att resonera kring, då det finns en risk att de inte kan relatera till tidigare ärenden i samma utsträckning. Östberg (2010) och Hamilton (2007) har båda undersökt på vilka sätt ålder påverkar socialsekreterare bedömningar. Östberg (2010) har sett att ålder har en stor inverkan på huruvida en barnavårdsutredning inleds eller inte. Författaren fann att det mer sällan inleddes utredning bland äldre barn och att socialsekreterarna inte heller ansåg det vara lika nödvändigt att träffa dessa barn. Det framgår dock i studien att socialsekreterarna syftar på barn som snart ska fylla 21 och flyttas till vuxenenhet, och att de inte ser anledning till att påbörja en utredning av den anledningen. Hamilton (2007) har funnit i sin studie att socialsekreterare har en mer negativ inställning gentemot äldre klienter och att det hindrar de professionella från att hjälpa klienterna i samma utsträckning. Studien fokuserar dock inte på barn, utan åldrarna 35 och 75, varpå 35 representerar unga klienter och 75 representerar äldre klienter. Resultatet visade att socialsekreterare upplever att de kunde hjälpa de yngre klienterna i större utsträckning än de äldre, och de var därför mer benägna att hjälpa dem.

Det framgår i tidigare forskning att könsskillnader existerar och påverkar socialsekreterarnas bedömningar (Hamreby, 2004; Östberg, 2010). Flickor anses vara i större behov av utredning än pojkar, trots liknande problematik hos både flickor och pojkar. Detta förklaras med att flickor och pojkars beteende värderas olika utifrån kön (Östberg, 2010). Det skiljer sig även åt gällande hur sociala problem diskuteras hos flickor respektive pojkar (Hamreby, 2004; Ulmanen & Andersson, 2006). Detta förklaras med att olika förväntningar och värderingar associerade till de olika könen gör att barns avvikande beteenden bedöms olika för flickor och pojkar.

Ett flertal studier visar även på att socialtjänsten bygger på traditionella föreställningar om kön (Ulmanen & Andersson, 2006; Herz, 2012; Kåhl, 1995; Kolfjord, 1997, 1998; Mattsson, 2002). Exempelvis Herz (2012) menar på att kön är en viktig faktor i socialtjänstens bedömningar. Flickor och pojkar associeras med olika beteenden, eftersom socialsekreterarna har föreställningar om att det finns "flickbeteenden" och

"pojkbeteenden". Flickbeteenden anses ofta vara av introvert karaktär samt nedstämdhet och ledsenhet, medan pojkarnas beteende relaterar till extroverta karaktärsdrag, men även överaktivitet, impulsivitet och aggressivitet. Detta gör att vissa beteenden är förväntade hos pojkar respektive flickor, och kan i sin tur påverka hur mycket uppmärksamhet och hjälp de får från socialtjänsten (Herz, 2012). Vidare fann även Hamreby (2004) att de sociala problem som förknippas med flickor rör sexualitet och sexuella handlingar, medan för pojkar handlade det om våld och kriminalitet.

4.4 Riskfaktorer och skyddsfaktorer

Alla individer har olika uppväxtvillkor, sociala miljöer och samhälleliga sammanhang som de ingår i. Dessa påverkar individen på olika sätt, då olika villkor, miljöer och sammanhang kan utgöra antingen en risk eller ett skydd för en individ. Riskfaktorer avser variabler som förutsäger en ökad sannolikhet för senare kränkningar och brott (Kraemer, Kazdin, Offord, Kessler & Kupfer, 1997) medan skyddsfaktorer avser variabler som förutsäger en minskad sannolikhet för senare kränkningar och brott (Farrington & Welsh, 2007). Enligt Andershed och Andershed (2019) finns de främsta risk- och skyddsfaktorerna hos den unge, i dess familj samt hos kamrater, lärare och andra. Det är viktigt för professionella som kommer i kontakt med barn som utsatt barn för våld att ha kunskap kring vilka risk- och skyddsfaktorer som finns hos barnen, dess familj och omgivning för att kunna göra en bedömning och tillsätta individanpassade insatser (Andershed & Andershed, 2019). Författarna skriver att "Insatserna bör fokusera på att avhjälpa riskfaktorer och stärka och upprätthålla skyddande faktorer" (Andershed, Andershed & Söderholm Carpelan, 2010, s. 28).

Vidare presenteras en stor andel risk- och skyddsfaktorer som är kopplade till socioekonomi, vilket gör att socioekonomi är av intresse att studera. Enligt Merriam-Webster (u.å.) definieras begreppet som en kombination av sociala och ekonomiska faktorer. I sociala faktorer ingår bland annat sådant som rör relationer, stöd och normer (Office of Disease Prevention and Health Promotion, u.å.) och i ekonomiska faktorer ingår sådant som fattigdom, inkomst och arbetslöshet (National Health Committee, u.å.). Socioekonomi kommer i form av sociala och ekonomiska faktorer att undersökas i ett av de case som studien innefattar.

4.4.1 Riskfaktorer

Andershed och Andershed (2019) poängterar att vissa riskfaktorer kan vara obetydliga om de inte förekommer i kombination med andra riskfaktorer. Författarna tar bland annat upp kombinationen av impulsivitet och låg socioekonomisk status som ett exempel i samband med kriminalitet. De menar att socioekonomisk status i sig sällan utgör en risk för normavvikande beteende, men att det i kombination med exempelvis impulsivitet kan utgöra en risk. Vidare skriver författarna att ju fler riskfaktorer det finns, desto större blir risken för barnet. Det innebär dock inte att en stor mängd riskfaktorer alltid leder till ett normavvikande beteende (Andershed & Andershed, 2019).

Den unge

Andershed och Andershed (2019) och Farrington och Welsh (2007) lyfter en mängd riskfaktorer kopplade till den unge, såsom oräddhet, impulsivitet samt svårigheter med medkänsla, skuld, ånger och allmän okänslighet. Även Wong et al. (2013) beskriver de sistnämnda som tydliga riskfaktorer för den unge. Andershed & Andershed (2019) talar dessutom om fysiologi och neuropsykologi som en viktig punkt, då brister i nervsystemets eller hjärnans funktion kan ta sig uttryck i problem med exempelvis språkutveckling, intelligens, uppmärksamhet och hyperaktivitet som alla anses vara riskfaktorer. Bergman och Andershed (2009) uttrycker även aggressivitet som en riskfaktor. Författarna menar att dessa personlighetsdrag bland annat kan leda till anpassningsproblem i skolan, som i sin tur har visat sig vara en underliggande faktor för normavvikande beteenden.

Ytterligare riskfaktorer som Andershed och Andershed (2019) nämner är könstillhörighet och menar att det kan vara en risk att vara pojke. Flertalet studier (Hill, 2002; Hubbard & Pratt, 2002; Keenan et al., 1999; Lipsey & Derzon, 1998) tyder på att pojkar oftare uppvisar ett normavvikande beteende än vad flickor gör. Författarna nämner även bristfälliga skolprestationer, negativa problemlösningar, tolkningar eller attityder, nedstämdhet eller självskadebeteende, normavvikande beteende och alkohol- eller droganvändning som riskfaktorer (Andershed & Andershed, 2019). Farrington och Welsh (2007) nämner dessutom låg självkontroll och egocentrism.

Familj

Både Andershed och Andershed (2019) och Wong et al. (2013) förklarar att svårigheter i en föräldra-barn-relation kan vara en riskfaktor. Ett flertal studier tyder på att föräldratillsyn har en stor roll i avvikande beteenden (Wong et al., 2013, Keijsers, Branje, VanderValk & Meeus, 2010; Kapetanovic, Skoog, Bohlin, Gerdner, 2018). Tillsyn av

föräldrar uttrycks vara en viktig del och barn som inte informerar sina föräldrar om vad de gör på fritiden kan löpa större risk för att dras in i brottslighet. Detta eftersom barn kan missa möjligheterna att få föräldrastöd och råd, vilket skulle kunna förhindra att barn väljer fel väg. Barn kan dessutom förstärka sina egna övertygelser om att kriminella handlingar inte leder till något straff om de inte pratar med sina föräldrar. Att ha en god relation med sina föräldrar är inte nödvändigtvis ett skydd mot kriminella handlingar i sig, men det ses som ett skydd för barn att kunna vara öppna och prata med sina föräldrar (Keijsers et al., 2010; Kapetanovic et al., 2018).

Andershed och Andershed (2019), Keijsers et al. (2010) och Kapetanovic et al. (2018) skriver även att föräldrar kan ha egna svårigheter som påverkar den unge och att brister i uppfostran kan utgöra en risk. Andershed och Andershed (2019) talar särskilt om familjestruktur och demografi som en risk och att konflikter mellan föräldrar och separationer kan leda till normavvikande beteende hos den unge. Oftast är det dock inte separationen i sig som påverkar den unge i störst grad, utan snarare föräldrarnas konflikter. I de fall där separationen har ett samband med den unges avvikande beteende så bygger det oftast på att ensamstående föräldraskap kan innebära dålig ekonomi och mental ohälsa (Andershed & Andershed, 2019).

Kamrater, lärare och andra

Vad gäller relationer uppger Andershed och Andershed (2019) att problematiska kompisrelationer kan vara en risk för den unge. Det kan antingen handla om att den unge inte accepteras av sina kamrater och blir utelämnad, eller att den unge inte vill umgås med kamraterna. Bägge alternativen kan leda till att den unge inte lär sig samspela med andra och att bristen på kamrater generellt gör att den unge får mindre positiva influenser. Även att ha kamrater kan dock utgöra en risk. Unga med normavvikande beteende dras lättare till andra med avvikande beteende och det kan göra att de påverkar varandra negativt och motiveras av att fortsätta i samma spår (Andershed & Andershed, 2019).

4.4.2 Skyddsfaktorer

Den unge

Andershed och Andershed (2019) tar upp positiva förhållningssätt eller problemlösningar som en skyddsfaktor i samband med kriminalitet. Författarna skriver att "Positiva

egenskaper och beteenden hos den unge gör att han eller hon kan hantera många olika situationer på ett konstruktivt, socialt positivt och icke-normbrytande sätt." (Andershed & Andershed, 2019, s. 35). Detta kan ha en betydelse för kamratumgängen, skolanknytning och skolprestationer, som tidigare nämnts som riskfaktorer om de är negativa. Den unges medvetenhet och motivation anses vara skyddsfaktorer om barnet är medveten om sin beteendeproblematik och motiverad till förändring. Även könstillhörighet kan ses som en skyddsfaktor för flickor (Andershed & Andershed, 2019).

Familj

I familjen ses det som ett skydd om föräldrarna har ork, engagemang och ger stöd åt den unge. Det handlar om att föräldrarna ska visa intresse och engagera sig i den unges liv för att kunna ha en trygg, kärleksfull och accepterande relation till sitt barn. Till detta hör även att vara konsekvent gentemot barnet och kunna hantera barnets beteende (Andershed & Andershed, 2019).

Föräldrarna bör även ha positiva attityder och uppfostringsstrategier. De bör ha tydliga regler över vad som anses okej och inte och visa detta genom att reagera positivt på den unges önskvärda beteenden och negativt på den unges icke-önskvärda beteenden. Det handlar till exempel om att uppmuntra barnet till att delta i fritidsaktiviteter och ha intressen istället för att vara ute sent på kvällarna och dricka alkohol (Andershed & Andershed, 2019). Även Farrington och Welsh (2007) förklarar att familjemedlemmars attityder kan ha inflytande på den unge och att familjemedlemmar som visar att de har en negativ syn på brottslighet kan vara ett skydd för den unge.

Det anses även vara ett skydd om föräldrarna har bra koll på sitt barn och vad barnet gör, då föräldrarna genom medvetenhet har större möjlighet att bidra positivt till den unges beteendeutveckling. Om föräldrarna är medvetna om den unges problematik och även eventuell egen problematik ökar chansen för att de ska kunna bli motiverade till att åstadkomma en förändring i beteende (Andershed & Andershed, 2019).

Kamrater, lärare och andra

Att ha en positiv skolanknytning och positiva prestationer i skolan anses vara ett skydd. Att trivas i skolan, med både lärare och kamrater, och att tycka att det är roligt med skolarbeten har ofta visat sig ha en koppling till minskning i normavvikande beteende. Ett barn som har en positiv bild av skolan har även större chanser för att skapa positiva

kompisrelationer, med exempelvis barn som har en god anknytning till skolan. Precis som att låg intelligens och brister i problemlösningsförmåga och koncentrationssvårigheter kan vara riskfaktorer så kan hög intelligens och god problemlösningsförmåga och koncentrationsförmåga vara skyddsfaktorer. Därav blir positiva prestationer i skolan en viktig del, då det delvis bygger på ovanstående förmågor och färdigheter (Andershed & Andershed, 2019).

Vidare har positiva umgängen och aktiviteter visat sig vara ett skydd för den unge. Att ha ett positivt umgänge innebär ofta en möjlighet att hämta stöd från andra och att dessa personer kan ha ett positivt inflytande på den unge. Även här handlar det om influenser och att omge sig av människor som inte har ett normavvikande beteende. Detta gäller inte bara jämnåriga utan även vuxna, därför har fritidsaktiviteter en stor betydelse. I sådana sammanhang omges barnet av både kamrater i samma ålder men även de vuxna som håller i aktiviteterna. Utöver skolan och fritidsaktiviteter är det även viktigt med stöd från familj eller andra närstående (Andershed & Andershed, 2019).

Andershed och Andershed (2019) nämner även andra områden som kan utgöra risk eller skydd, dessa är närsamhällets risker och möjligheter och samhällets struktur, funktion och normer. Närsamhället kan innebära risk eller skydd beroende på samhällets struktur, funktion och normer. Det kan till exempel handla om tillgång till förebyggande insatser från samhällets sida för unga i riskzonen.

5. Teoretisk utgångspunkt

Pierre Bourdieu var en fransk sociolog vars arbete användes som en referenspunkt vid bland annat områden som utbildning, kultur och kunskap om samhället. Bourdieus verk fick en allt större betydelse under sina år och blev framförallt känd för sin teori om kapital och hur olika former av kapital kan ses i förhållande till klass (Weininger, 2002). En författare som argumenterar för relevansen av att tillämpa Bourdieus perspektiv i forskning som rör socialt arbete är Garrett (2007). Han förklarar att perspektivet kan bidra till en utveckling och förbättring inom yrkesområdet, detta genom att perspektivet framförallt synliggör hur olika fält påverkas av de professionellas föreställningar och uppfattningar. Dessa styr de professionellas arbete till viss grad, även om de inte är medvetna om det. Studien riktar sig bland annat till att undersöka hur socialtjänsten uppmärksammar barn som utsätter barn för våld, och detta beror dels på vilka föreställningar och uppfattningar

de har. Eftersom det inte finns några tydliga riktlinjer för hur socialtjänsten ska arbeta med ärenden som rör barn som utsatt barn för våld finns en stor frihet i tolkning och bedömning, därav lämpar sig en tillämpning av Bourdieus perspektiv för att förstå och tolka studiens resultat.

5.1 Bourdieuiskt perspektiv

Några av Bourdieus centrala begrepp är *fält*, *doxa, symbolisk makt* och *diskretion*. *Fält* syftar till olika områden, varpå det exempelvis finns olika områden inom socialt arbete och ett av dessa är socialtjänsten. Enligt Bourdieu behöver det finnas ett gemensamt kunskapsintresse, relationer mellan människor och institutioner samt en kamp om resurser för att något ska anses vara ett fält. Fält skapas av individer eller institutioner och ses som en typ av nätverk där alla individer har något gemensamt, till exempel samma utbildning. Vidare består ett fält av konkurrerande sociala relationer som tillsammans har sin egen specifika logik och sina egna regler. Bourdieu menar att det finns ett pågående spel inom olika fält då individerna konkurrerar om samma belöning. Inom fälten skapas dessutom en gemensam världsbild och en känsla för hur verkligheten ser ut (Bourdieu, 1977). Genom detta kan ett fält se ut på olika sätt så länge ovanstående stämmer in (Moi, 1994).

Utöver dessa sociala fält, finns det även professionella fält, vilket Brante (2014) menar på är de fält som går att applicera på ett yrkesområde. Detta yrkesområde måste bestå av minst en profession och en professionell struktur, det vill säga att det finns en varaktig relation mellan kunskap och tillämpning. Dessutom ska det, inom professionella fält, även finns kopplingar till akademisk utbildning, vetenskaplig kunskap och forskning (Brante, 2014).

Varje fält har sin egen *doxa* bestående av regler, rutiner och föreställningar om exempelvis vad som rätt och fel, naturligt och onaturligt. Inom socialt arbete representeras fältens doxa av professionell självförståelse, socialarbetarnas uppfattningar om sina viktigaste funktioner, och deras föreställningar om och definitioner av klienter samt förklaringar till uppkomsten av sociala problem. Socialtjänstens doxa bygger på de uppfattningar och handlingsmönster som finns inom fältet, som inte alltid behöver uttalas. Doxan baseras på kunskap som inom fältet tas för givet och ses som sunt förnuft. Dessa uppfattningar och handlingsmönster upplevs vara så naturliga och självklara att de som ingår i fältet inte kan se att systemet är skapat av de själva (Järvinen, 2013; Bourdieu, 1982). Doxa kan därmed på ett sätt beskrivas som "en stängd värld", då ett fälts doxa är så pass självklar och korrekt för personerna inom fältet att det inte finns någon plats för ifrågasättande eller alternativa

förklaringar. Doxans funktion är just att motarbeta förändringar och bibehålla de redan existerande uppfattningarna (Järvinen, 2013). De föreställningar som socialarbetare har leder ofta till en omedveten påverkan på nya kollegor, vilket gör att de upprätthålls och inte ifrågasätts. Doxan kan i dessa fall vara svår att identifiera, då den ibland är outtalad och överföringen av uppfattningarna sker i det tysta (Wächter, 1998). Även om de fält som finns inom socialt arbete är historiskt skapade system, är de därmed inte helt neutrala eller helt styrda av objektiva kunskapslagar (Järvinen, 2013; Bourdieu, 1982). Alla handlingar som utförs inom ett fält kan på ett eller annat sätt kopplas till dess doxa, då kunskapen präglas av den världsbild personerna har (Garrett, 2007).

I varje fält förekommer *symbolisk makt* som har ett samband med fältets doxa. De uppfattningar och handlingsmönster som ingår i fältet används som symboliska maktinstrument. Symbolisk makt kan bara utövas med aktiv medverkan av den som utsätts för den, även om individen inte medvetet eller frivilligt vill utsättas för det. Symbolisk makt kan även benämnas *symboliskt våld* som är en form av våld som inte synliggörs eller uppfattas. Med detta menas att handlingar och beslut som fattas inom fältet framstår som legitima, och inte som ett maktutövande av de professionella (Järvinen, 2013). Det symboliska våldet definieras som "mjukt" och är inte erkänt som en form av våld då det anses vara legitimt, därav blir det accepterat (Moi, 1994).

Diskretion är ytterligare ett begrepp som Bourdieu lyfter, men som vanligtvis benämns i termer som handlingsutrymme eller handlingsfrihet då det syftar till att förklara den tolknings- och handlingsfrihet som handläggare har i beslutsfattande. En tolkning av begreppet ges av Lipsky (2010) och Johansson (2007) som beskriver det som en oundviklig del i yrkesutövningen. I praktiken innebär det att professionella har möjlighet att tolka och anpassa sitt arbete utefter en klients individuella behov, både genom att göra olika bedömningar och genom att besluta om vilken sorts service klienten ska erbjudas. Diskretionen är dock till viss del begränsad, då den varierar beroende på vilken sorts organisation den professionella arbetar inom samt vilka resurser organisationen har att tillgå.

Evans (2010) har formulerat en vidare tolkning som syftar till att uppmärksamma det professionella perspektivet. Författaren använder begreppet professionell diskretion och menar att det är kärnan i ett professionellt arbete. Här bygger begreppet på att de professionella ska tillämpa förnuft och generell kunskap vid beslutsfattande, samtidigt som

variation och godtycklighet kan vara ett hinder vid professionella bedömningar. Trots detta finns det inslag av inomprofessionella värderingar, attityder och normer som influerar de professionella i sin yrkesutövning, vilka påverkar yrkesutövningen. Vidare handlar professionell diskretion även om att det finns en ansenlig makt, som präglas av en brist på insyn i det individuella ärendet (Dellgran, 2015). Detta då det finns en föreställning om att professionella har den kompetens och kunskap som krävs för att kunna hantera makten på ett professionellt sätt. Evans (2010) diskuterar detta utifrån begreppet professionalism.

6. Metod

I följande avsnitt presenteras studiens metodval, utformning av intervjumall och case, begreppen tillförlitlighet och äkthet, analysmetod samt forskningsetiska aspekter.

6.1. Kvalitativ metod

Studiens syfte är att undersöka hur socialsekreterare uppmärksammar och arbetar med barn som utsätter barn för våld. Det är ett relativt outforskat område där den tidigare forskning som finns av ämnet framförallt innehåller kvantitativa studier. I och med att det råder brist på kvalitativ forskning kring ungdomsbrottslighet som omfattar barn som både våldsutövare och våldsutsatta har en kvalitativ forskningsdesign valts. Enligt Bryman (2008) fokuserar den kvalitativa forskningen på ord och tolkningar istället för siffror. Dessutom är kvalitativa studier ofta induktiva, vilket innebär att den empirin som samlas in styr över den teoretiska utgångspunkten (Bryman, 2008).

En kvalitativ forskningsdesign valdes även med anledning av de fördelar som metoden har för studiens syfte och forskningsfrågor. En av fördelarna är att fokuset ligger på självupplevda erfarenheter där respondenterna får en möjlighet att berätta med egna ord vad de har upplevt (Bryman, 2008). Studien genomfördes genom strukturerade enskilda intervjuer där respondenterna gavs möjligheten att prata fritt utan att bli avbrutna av andra respondenter. Respondenternas svar och tankar kring fenomenet var dessutom det som till viss del styrde intervjuernas innehåll (Bryman, 2008).

Bryman (2008) betonar vikten av att genomföra en testpilot för att kontrollera att samtliga delar i intervjumallen och casen täcker in det som studien syftar till att undersöka. Testpiloten genomfördes i denna studie på en klasskamrat. Klasskamraten upplevde att intervjufrågorna och casen var både tydliga och relevanta för studien. Testpiloten gav även en uppfattning om hur mycket tid intervjupersonerna skulle behöva avsätta för att kunna delta i en intervju.

6.2 Urval av respondenter

Urvalet begränsades till en början till en kommun i Sverige där syftet var att intervjua nuvarande socialsekreterare som är barn- eller ungdomshandläggare. På grund av särskilda omständigheter behövde dock urvalet vidgas. Intervjupersonerna är därför från olika kommuner och vissa är inte längre verksamma inom socialtjänsten.

I studien har ett målstyrt bekvämlighetsurval tillämpats genom att det till en början kontaktades enhetschefer i olika kommuner via mail. För att nå ut till fler har även ett snöbollsurval använts där respondenter från andra kommuner deltagit i studien. Intervjuerna genomfördes med både barn- och ungdomshandläggare från olika socialkontor i Sverige. Detta för att studien riktar sig till barn och unga mellan 0–20 år och resultatet ska kunna ge en överblick i socialtjänstens arbete med både barn och ungdomar.

Intervjuerna genomfördes via telefon med tio socialsekreterare som antingen arbetar som eller har arbetat som barn- eller ungdomshandläggare. Alla respondenter uppgavs ha en utbildning kopplat till socialt arbete, varav nio av tio är utbildade socionomer. Åtta av intervjupersonerna har jobbat eller jobbar i medelstora kommuner i landet, medan två av intervjupersonerna har jobbat eller jobbar i mindre kommuner i Sverige. Dessa har i genomsnitt arbetat som barn- eller ungdomshandläggare i mellan ett och fem år, varav några av dem har över tio års erfarenhet. Alla intervjupersoner har erfarenhet av ärenden som rör barn som utsatt barn för våld.

Samtliga intervjuer tog plats i april månad 2020 och genomfördes av båda författarna. Intervjupersonerna befann sig antingen i sitt hem eller på sin arbetsplats under intervjuns gång, medan författarna befann sig i ett av hemmen. Intervjuerna sträckte sig mellan 30 och 60 minuter varpå samtliga spelades in. Därefter transkriberades hälften av intervjuerna av den ena författaren och resterande hälften av den andra författaren.

6.3 Utformning av intervjumall

Rapporten är en intervjustudie som bygger på en intervjumall (se bilaga 3). Samtliga intervjuer genomfördes med utgångspunkt i samma intervjumall. De områden som frågorna berör är bakgrundsinformation om respondenterna, frågor kopplade till casen, socialtjänstens insatser för barn som utsätter barn för våld och risk- och skyddsfaktorer.

Bryman (2008) och Kvale (2009) lyfter nio olika frågekategorier som kan användas i kvalitativa intervjuer; inledande frågor, uppföljningsfrågor, sonderingsfrågor, preciserande frågor, direkta frågor, indirekta frågor, strukturerande frågor, tystnad och tolkande frågor. Intervjuerna till denna studie kommer innefatta majoriteten av dessa. Vidare används både slutna och öppna frågor, där de slutna frågorna ofta kräver ett dikotomt svar i form av ja eller nej. De öppna frågorna syftar till att ge beskrivande svar om bland annat val av insatser eller skydds- och riskfaktorer som slutna frågor inte kan bidra med. Genom detta blir inte

respondenterna begränsade till särskilda svarsalternativ (Bryman, 2008; Kvale, 2009). Kvale (2009) poängterar även vikten av att använda ett lättbegripligt språk som är anpassat för intervjupersonerna, och att inte ställa ledande frågor.

6.4 Utformning av case

Case kan liknas vid korta berättelser som beskriver olika personer och situationer som blivit tilldelade olika karaktäristiska drag som forskaren anser vara av vikt och vill undersöka. I samband med case ställs även följdfrågor samt andra relevanta frågor till respondenterna. Case används främst för att undersöka personers bedömningar och attityder rörande olika situationer och personer (Jergeby, 1999).

En fördel med case är att de bidrar till att respondenterna direkt kan engageras och reflektera kring caset. Tanken är att respondenterna de ska förhålla sig till casen vid vissa frågor, men det finns en möjlighet för respondenterna att referera till casen även vid övriga frågor. Om de väljer att göra det så kan det underlätta vid jämförandet av deras resonemang och tankar kring bedömningar. En nackdel med case är att om studier syftar till att undersöka faktorer så måste dessa begränsas. Detta kan dock undvikas genom att utforma flera case där varje case berör en faktor (Jergeby, 1999).

Studien har hämtat inspiration från vinjettstudier och därefter utformat ett antal case. Vid utformningen av casen har det utgåtts från de fyra kriterier som Jergeby (1999) lyfter; casen ska vara lättbegripliga, logiska, trovärdiga och inte för komplicerade. Casen konstruerades genom så realistiska och verklighetsnära situationer som möjligt. Det eftersträvades ett enkelt och lättbegripligt språk för att respondenterna ska förstå innebörden av casen. Dessutom innehåller casen den information som socialsekreterare vanligtvis behöver för att kunna fatta ett beslut, samtidigt som de inte är längre än nödvändigt. Detta för att respondenterna inte ska bli avskräckta och inte vilja fullfölja hela intervjun. Dessutom är det viktigt att casen förhåller sig till studiens syfte och forskningsfrågor, vilket studiens case gör (Jergeby, 1999).

Beskrivning av studiens case

Denna studie använder case som komplement till intervjumallen. Till studien konstruerades åtta case där fyra faktorer var tänkta att undersökas; ålder, kön, typ av brott och socioekonomisk bakgrund. Respektive faktor undersöks enskilt i casen och det har utformats två case per faktor för att denna ska kunna variera (se bilaga 4).

Intervjupersonerna delades in i två olika grupper (grupp 1 och grupp 2), där båda grupperna bestod av en blandning av barn- och ungdomshandläggare varav vissa är verksamma som det idag och vissa har varit det tidigare. Intervjupersonerna fick ta del av casen genom mail innan intervjun tog plats, för att ge dem möjlighet att sätta sig in i casen. Till varje grupp tillhörde fyra case där intervjupersonerna i grupp 1 fick ta del av samma case och likaså i grupp 2.

6.5 Analysmetod

I följande avsnitt presenteras tematisk analys som tillämpats som analysmetod i studien samt hur denna har genomförts.

6.5.1 Tematisk analys

Tematisk analys är en metod som ofta används i kvalitativ forskning. Metoden används för att identifiera, analysera och uppmärksamma mönster i data. Metoden hjälper till att organisera och beskriva den insamlade datan på ett detaljerat sätt. Syftet med teman är att fånga viktiga och utmärkande delar av datan som är relevanta för forskningsfrågorna. I denna studie har en induktiv tematisk analys gjorts för att presentera den insamlade datan. Ett induktivt förhållningssätt innebär att teman skapas utifrån det som framkommer i intervjuerna, istället för att ha förutbestämda teman som baseras på föreställningar (Clarke & Braun, 2006).

En fördel med att göra en tematisk analys är att det innebär en hög grad av frihet och flexibilitet. Det ger utrymme för en detaljerad, men samtidigt komplex, presentation av den insamlade datan. Detta kan dock samtidigt kritiseras då det finns en avsaknad av tydliga riktlinjer för hur den tematiska analysen ska utföras. Valet av utförande bör baseras på vilken metod som är mest lämplig för att undersöka det studien syftar till och det är viktigt att steg för steg redogöra för det tillvägagångssätt som lett fram till de teman som valts ut (Clarke & Braun, 2006).

6.5.2 Kodning och tematisering

Vid utformning av teman har inspiration hämtats från Clarke och Brauns (2006) sexstegs-guide.

Steg 1 - Att bekanta sig med materialet

Inledningsvis kodades materialet av rapportförfattarna på separata håll och sedan gemensamt. Casen har kodats en åt gången och datan från de två grupperna har sedan jämförts.

Steg 2 - Generera koder

De mönster och olikheter som hittades mellan de två grupperna antecknades och även citat från intervjuerna. De citat som representerade materialet valdes ut och kategoriserades. Det kodade materialet användes sedan som underlag för att framställa olika kategorier.

Steg 3 - Söka efter teman

Utifrån citaten samt mönster och olikheter i casen skapades sju temporära huvudteman som var kopplade till studiens forskningsfrågor. Nedan följer exempel på citat som bidrog till framställningen av resultatets teman;

Tabell 1. Temporära huvudteman och citat

Temporära huvudteman	**Exempel på citat**	**Intervjuperson**
Normalisering av barns våld	"Det är lätt att glömma och att man hittar någon förklaring, nä men dem hamna i bråk eller nä men det vart tjafs, att man försöker hitta en förklaring, liksom göra det lite okej. Men det är aldrig okej. Det är aldrig okej med våld, vare sig man är vuxen eller barn."	Intervjuperson 5

Socialtjänstens arbete och insatser	"Ja, det tycker jag nog att det är. Sen vet jag ju att det varierar från kommun till kommun och stadsdel till stadsdel, vad man har för insatser. Men överlag så tycker jag inte att frågan är svår, jag tycker ofta man vill ha en typ av insats som man inte kan tillgå." "Alla de här är ju, eftersom de inte är kända av socialtjänsten sedan innan, så är det här liksom engångshändelser, då börjar man ju så lätt som möjligt."	Grupp 1, Intervjuperson 4 Intervjuperson 2
Ålder	"Jag tänker att det inte är jättekonstigt att han gjorde så. Så får man hoppas att han inte gör om det, för börjar det upprepa sig så vet man ju inte varför han håller på så, men det här tänkte jag att så här kan man va när man är liten och då är det okej. Sen när man är stor får man inte göra så, då förstår man bättre."	Grupp 2, Intervjuperson 9
Kön	"Jag tänker att det spelar roll att det är Valentina 17 år som hänger med äldre killar, än om det hade varit liksom Valentino 17 år som hänger med äldre killar. Sen tänker jag automatiskt att Valentina blir utsatt kanske för något sexuellt, medan Valentino blir utsatt eller kan utsätta med våld liksom. Det finns ju sånt. Så det är klart att det är skillnad på så sätt hur man gör och olika bedömningar."	Grupp 2, Intervjuperson 10

Typ av brott	"Jag kanske blir mer oroad över att hon inte verkar gå i skolan, än att hon i den här situationen slår en annan tjej, kan ju vara symptom på att hon inte mår bra."	Grupp 2, Intervjuperson 6
Socioekonomi	"Jag tänker att om detta hade kommit in som en orosanmälan så hade jag nog tänkt "vad är det för fel på skolpersonalen som anmälde detta?", med den här bakgrunden liksom."	Grupp 2, Intervjuperson 9
Risk- och skyddsfaktorer	"Säga vad man vill om riskfaktorer och det här med skilda föräldrar, ibland är det faktiskt någonting positivt att ha skilda föräldrar. För jag tänker så här, det står som en risk i BBIC materialet, så fine det får jag vara en risk då, men jag är inte riktigt alltid överens om det. Vill jag bara poängtera, för ibland kan det vara .. för barnets bästa att inte föräldrarna bor tillsammans."	Grupp 1, Intervjuperson 1

Steg 4 - Se över teman

Vid en överblick av materialet framgick att ålder, kön, typ av brott och socioekonomi kunde slås ihop till fyra underteman och huvudtemat *"Socialtjänstens bedömningar utifrån ålder, kön, typ av brott och socioekonomi"* skapades. Detta resulterade i fyra huvudteman och ytterligare underteman hittades. Nedan följer en tabell över de nya huvudteman och underteman som framställdes;

Tabell 2. Nya huvudteman och underteman

Normalisering av barns våld	**Socialtjänstens arbete och insatser**	**Socialtjänstens bedömningar utifrån ålder, kön, typ av brott och socioekonomi**	**Risk- och skyddsfaktorer**
Syskonvåld		Ålder	Riskfaktorer
		Kön	Skyddsfaktorer
		Typ av brott	
		Socioekonomi	

Efter att ha genomgått materialet ytterligare en gång upptäcktes nya mönster. Tema 1 ändrade namn till *Barns våld tenderar att glömmas bort inom socialtjänsten*. Nya underteman skapades därefter till detta tema; *normalisering av barns våld, barns våld tas inte på allvar, barns våld är ett känsligt ämne* och brist på *kunskap*. Senare flyttades *typ av brot*t till detta tema och lades in i undertemat *barns våld tas inte på allvar. Socioekonomi* förblev ett undertema, men flyttades till tema 4 då det som ingick i temat endast bestod av risk- och skyddsfaktorer.

Steg 5 - Definiera och namnge teman

Vid en sista överblick av materialet och det sammanställda resultatet ersattes namnen på de teman som tidigare valts. De övergripande teman som gick att hitta i materialet var att våld mellan barn inte uppmärksammas eller att det uppmärksammas inom socialtjänsten. Utifrån detta formulerades två huvudteman; *Våldet fångas inte upp* och *Våldet fångas upp*. Datan som tidigare använts behölls i stor del men omstrukturerades och bildade nya underteman.

Tabell 3. Slutgiltiga huvudteman och underteman

Huvudtema 1: Våldet fångas inte upp	**Huvudtema 2: Våldet fångas upp**
Undertema 1: Våldet normaliseras Rubriker: Brist på uppmärksammande av särskilda grupper	Undertema 1: Utredning inleds på grund av våld
Undertema 2: Utredning inleds inte på grund av våld	Undertema 2: Flickors våld mot andra och sig själva
	Undertema 3: Risk- och skyddsbedömning Rubriker: Ålders påverkan i bedömningar, köns påverkan i bedömningar
	Undertema 4: Socialtjänstens insatser

Steg 6 - Presentation av teman

De huvudteman och underteman som presenteras i tabellen ovan blev studiens slutliga teman. De teman som valts ut omfattar det mest relevanta från intervjuerna och samtliga är kopplade till studiens forskningsfrågor.

6.6 Tillförlitlighet och äkthet

Inom kvalitativ forskning används *tillförlitlighet* och *äkthet* som motsvarigheter till de kvantitativa begreppen *reliabilitet* och *validitet*. I följande avsnitt redogörs för begreppens innebörd samt hur studien förhåller sig till dem.

I begreppet tillförlitlighet ingår fyra delkriterier; *trovärdighet*, *överförbarhet*, *pålitlighet* och *möjlighet att styrka och konfirmera. Trovärdighet* i sin helhet bygger på att en studies resultat ska vara trovärdigt, detta genom att utförandet av studien ska ha följt de regler som finns och att deltagarna i studien har fått ta del av resultatet för att kunna bekräfta att det stämmer. *Överförbarhet* handlar om generaliserbarhet och huruvida studiens resultat går att generalisera till andra grupper och miljöer. Detta anses dock mindre betydelsefullt för kvalitativa studier än kvantitativa, då kvalitativ forskning syftar till att ge ett djup istället för en bredd. *Pålitlighet* är att det i studien ingår en fullständig redogörelse av alla faser som genomförts under processen. *Möjlighet att styrka och konfirmera* innebär att forskaren inte medvetet har låtit personliga åsikter, värderingar eller teoretisk inriktning påverka studiens utförande eller slutsatser, även om fullständig objektivitet är svåruppnåeligt i samhällelig forskning (Bryman, 2008).

I studien uppfylls majoriteten av kriterierna för tillförlitlighet. Studien uppfyller trovärdighet genom att ha utförts på ett transparent sätt där deltagarna får möjlighet att ta del av studiens resultat. Kriteriet för överförbarhet är generellt svårt att uppfylla i kvalitativa studier och denna är inget undantag. Det resultat som framställts baseras på tio socialsekreterares uppfattningar och erfarenheter och dessa har varit eller är verksamma i olika kommuner. Detta gör resultatet svårt att generalisera både till en särskild kommun samt för socialsekreterare överlag. I studien redogörs för samtliga faser i forskningsprocessen, därav går det att bedöma att kriterierna för pålitlighet uppfylls. Det sistnämnda kriteriet för tillförlitlighet uppnås i den mån som är möjligt i kvalitativ forskning. Utförandet av studien, resultatet och slutsatserna har inte medvetet påverkats av rapportförfattarna eller den teoretiska inriktningen, men dessa delar kan till viss del ha påverkats omedvetet av förförståelse och tolkningar.

Bryman (2008) beskriver även ett flertal kriterier som ingår i *äkthet*. Det första kriteriet är att studien ska ge en rättvis bild av de åsikter och uppfattningar som deltagarna har uttryckt. Det andra är att studien ska hjälpa deltagarna att få en större förståelse för sin sociala situation och miljö. Det tredje är att studien ska bidra till att deltagarna får en bättre bild av andra personers uppfattningar i samma miljö. Det fjärde är att studien ska bidra till att deltagarna kan förändra sin situation utifrån det som framgår i studien och det sista är att studien ska ge deltagarna bättre möjligheter för att kunna vidta åtgärder som krävs för att kunna förändra sin situation.

Samtliga intervjupersoners åsikter och uppfattningar har tagits hänsyn till och det har gjorts en sammanställning av dessa i resultatet. Huruvida studien hjälper deltagarna att få en större förståelse för sin sociala situation och miljö är svårt att avgöra. Deltagarna har däremot fått en bättre bild av hur andra personer i samma miljö uppfattar deras situation genom att det resultat som presenteras i studien lyfter flera perspektiv och synvinklar. Deltagarna ges möjlighet att till viss del förändra sin situation då de kan förändra hur de ser på våld mellan barn. Möjligheten att vidta åtgärder är dock svårare att uppnå. Ett exempel är att insatser varierar mellan kommuner och att studien inte kan förändra detta. Om socialsekreterare dock kommer till insikt med att det finns en brist på insatser så kan kommunerna, om möjlighet och resurser finns, införa fler insatser samt utveckla nya.

6.7 Forskningsetiska aspekter

Bryman (2008) lyfter fyra etiska principer som är viktiga att förhålla sig till i forskning, dessa är samtyckeskravet. informationskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Samtliga har tagits hänsyn till och ligger till grund för studiens genomförande.

Samtyckeskravet uppnås genom ett säkerställande av samtycke från samtliga intervjupersoner. De blir informerade om allt rörande studien som kan påverka deras villighet, såsom att intervjuerna kommer att spelas in. De blir även informerade om att det är frivilligt för dem att medverka och att de när som helst kan välja att avbryta, både innan, under och efter intervjun. Om de väljer att avbryta och material har hunnit samlas in kommer inspelning raderas och inte användas i studien (Bryman, 2008).

För att uppnå *informationskravet* kommer intervjupersonerna bli informerade om studien, dess syfte och vad den kommer användas till. De kommer däremot inte bli informerade om vilka faktorer som är tänkta att undersökas, då det riskerar att påverka deras svar. De får information om vilka förväntningar som ställs på dem och vilka villkor som gäller för att medverka. Det kommer även lämnas information om att den data som samlas in inte kommer användas i annat syfte än för genomförande av studien. Vidare kommer detta säkerställas genom att inspelningarna raderas efter att intervjuerna är sammanställda och transkriberingarna är färdigskrivna, på så sätt uppfylls även *nyttjandekravet* (Bryman, 2008).

Studien förhåller sig till *konfidentialitetskravet* genom att behandla materialet med försiktighet och varsamhet, det vill säga säkerställa att ingen obehörig får tillgång till materialet eller

personliga uppgifter till intervjupersonerna. Intervjupersonernas identiteter röjs inte och den insamlade datan blir därmed konfidentiell (Bryman, 2008). Datan blir däremot inte helt anonymiserad. Vetenskapsrådet (2011) förklarar att anonymisering innebär att varken forskarna bakom studien eller andra personer kan identifiera vilka svar som är kopplade till vilka personer. Då vi tagit kontakt med socialsekreterarna och genomfört enskilda intervjuer med dem så är deltagarna kända för oss som forskare, vilket gör att studien inte uppfyller full anonymitet.

7. Resultat

Socialsekreterarna talar om våld som ett vanligt förekommande problem mellan barn och det framgår att det görs en bred definition av begreppet. De uttrycker att barn ofta är våldsamma mot varandra, men att det vid engångshändelser inte alltid krävs ett ingripande av socialtjänsten. Utifrån intervjuerna med socialsekreterarna har två huvudteman identifierats; *Våldet fångas inte upp* och *Våldet fångas upp*, som båda innehåller ett flertal underteman. De faktorer som undersökts i casen har strukturerats upp varpå *ålder*, *kön* och *socioekonomi* ingår i huvudtema 2 och *typ av brott* ingår i båda huvudteman.

7.1 Huvudtema 1: Våldet fångas inte upp

Det går att se i resultatet att våld mellan barn inte alltid uppmärksammas. Intervjupersonerna har olika uppfattningar om våld beroende på omfattning och allvarlighetsgrad. Under detta tema kommer alla svar som indikerar på att våldet inte fångas upp presenteras.

7.1.1 Våldet normaliseras

Fysiskt våld uppges vara den vanligaste typen av våld mellan barn enligt samtliga intervjupersoner, även psykiskt och sexuellt våld uppges vara återkommande. Psykiskt våld blir, enligt intervjuperson 2, vanligare och vanligare och det är svårare att veta var gränsen går när det förekommer. Vidare förklarar personen att det ses som mer accepterat att utöva psykiskt våld än fysiskt och att det är en tunn gräns mellan att verkligen bry sig om någon och visa omsorg, till att utöva psykisk misshandel.

Majoriteten av intervjupersonerna upplever att det är vanligt att barn utsätter barn för någon form av våld, men har trots detta svårt att uppge hur många ärenden de haft där detta varit aktuellt. Flertalet intervjupersoner berättar att eftersom våldet ofta är en del av ett ärende, är det inte alltid det uppmärksammas av socialtjänsten. Barns våld mot barn tas sällan på tillräckligt stort allvar för att det finns en uppfattning om att det hör till. "Det är lätt att glömma och att man hittar någon förklaring, nä men dem hamna i bråk eller nä men det vart tjafs, att man försöker hitta en förklaring, liksom göra det lite okej." (intervjuperson 5). Att barn utsätter barn för våld är något som socialsekreterarna inte uppger sig bli chockade över eller något problem som nödvändigtvis behöver åtgärdas. Slagsmål mellan klasskamrater är något som flera av socialsekreterarna lyfter i samband med detta och

menar att sådant kan hända vilka barn som helst, men att det ofta är en engångshändelse och inget uttalat bekymmer. En av socialsekreterarna uttrycker att ”Någonstans så behöver man ju urskilja, men det är också svårt att se. Vilka ungdomar kommer bli mördare och inte mördare?” och menar att det är svårt att avgöra om och i vilken grad socialtjänsten bör ingripa. Vidare förtydligar några att det är sällan de får in ärenden där de känner att barn är utåtagerande mot andra barn på ett sätt som skapar stor oro, exempelvis bråk mellan barn kan ofta uppfattas som en lek i början och därför inte alltid få en reaktion. I dessa fall anser socialsekreterarna att det inte alltid finns ett behov av en insats eller en utredning och att de försöker undvika att gå in med för stora insatser för tidigt, varpå en uttrycker att de annars “skulle ha varenda unge placerad” (intervjuperson 2).

Vidare uppger intervjuperson 2 att utomstående kan bli väldigt chockade när det förekommer våld mellan barn, men att de som arbetar som barn- eller ungdomshandläggare har blivit härdade i och med att det är relativt vanligt. “Det blir skriverier för varje gång det händer, alla blir lika chockade. Att barn har gjort det eller att en ungdom har gjort det, att ungdomsgäng, det är inte speciellt ovanligt” förklarar personen i samband med detta.

Brist på uppmärksammande av särskilda grupper

Syskonvåld är något som enligt flera intervjupersoner undkommer socialtjänsten i stor utsträckning. De upplever att våld mellan syskon är något som ofta går förbi och att de behöver bli bättre på att se dessa barn. Socialsekreterarna har en uppfattning om att det ofta framgår information i ärenden som tyder på att ett barn är våldsamt mot sitt eller sina syskon. Detta uppmärksammas dock inte alltid eller leder till en orosanmälan, då fokus ligger på barnet som ärendet berör.

> Jag skulle säga att vi behöver bredda oss och inte glömma bort syskonen bara för att dem är små. Lite så här barnets bästa och vi har barnkonventionen tycker jag inte alltid att det är barnets bästa som står i fokus. Så då blir det lätt att man glömmer bort ett barn som inte är den som är fokus i utredningen. (Intervjuperson 1)

Syskonvåld blir indirekt rangordnat som något av det minst allvarliga våldet utifrån flera intervjupersoners svar. Intervjuperson 2 berättar att våld mellan barn kan vara allt ifrån sexuella övergrepp, grova misshandlar till att man slår syskon. Personen förtydligar att den inte menar att syskonvåld är något lätt, men att det finns en skillnad mellan olika sorters våld varpå syskonvåld ofta uppfattas som mindre allvarligt.

Även om syskonvåld i sin helhet lyfts som ett mer accepterat område under intervjuerna så framgår det att våldet får en annan betydelse i frågan om akut skyddsbehov. Case 1 som handlar om syskonvåld skapade stora reaktioner och funderingar kring huruvida ett akut skyddsbehov var nödvändigt eller inte. Samtliga intervjupersoner anser att barnet i caset inte är i behov av akut skydd, men att systern som blir utsatt av barnet eventuellt kan vara det. Här läggs stor vikt på hur föräldrarna reagerar på händelsen och hur mycket ansvar de tar för att säkerställa att barnen är trygga och inte utsätter eller blir utsatta av våld av varandra.

Händelsen i case 4 uttrycks generellt inte vara särskilt allvarlig, mycket för att barnet är åtta år. Socialsekreterarna förtydligar att så unga barn sällan är medvetna om vad som är okej och inte, och då barnet beskrivs vara kär i den andra pojken så kan det ha råkat gå överstyr för att han inte förstår sociala koder. Händelsen hade enligt flera intervjupersoner varit mer anmärkningsvärd om barnet var äldre. En av intervjupersonerna menar att detta beteende kan vara en del av ett barns normala utveckling och uttrycker att

> Jag tänker att det inte är jättekonstigt att han gjorde så. Så får man hoppas att han inte gör om det, för börjar det upprepa sig så vet man ju inte varför han håller på så, men det här tänkte jag att så här kan man vara när man är liten och då är det okej. Sen när man är stor får man inte göra så, då förstår man bättre. (Intervjuperson 9)

Vid frågan om vilken typ av våld som är vanligast lyfter flera att vissa ärenden handlar om sexuellt utåtagerande barn. Intervjuperson 9 förklarar att det inte är särskilt ovanligt att barn utsätter barn för övergrepp eller sexuellt våld, men menar även att det kan vara en del av ett barns normala utveckling att någon gång hamna i något sådant, för att unga barn inte alltid har utvecklat en impulskontroll. Utifrån case 3 betonar flera av intervjupersonerna att det i senare tonår är naturligt att barn försöker slå sig fria från sina föräldrar och att det inte är särskilt oroväckande med konflikter i familjen. Likaså kan det förekomma konflikter mellan kompisar, därför uttrycker en att det inte är något utmärkande att barnet har slagit till sin klasskompis eftersom "sånt kan hända" (intervjuperson 10).

Majoriteten av intervjupersonerna har erfarenhet av skillnader mellan pojkar och flickor när det kommer till avvikande beteenden. Pojkar och flickors våld tar sig uttryck på olika sätt varpå pojkar är generellt mer utåtagerande än flickor och förväntas därför även vara det. Dessa förväntningar kan göra att det krävs mer innan det uppfattas vara ett avvikande

beteende. "Man säger ju att pojkar är socialtjänstens barn. Det är ju dem som är hos socialtjänsten mest, så är det ju." (intervjuperson 9). Ytterligare könsrelaterade erfarenheter som tas upp är att pojkar, särskilt äldre, har större tendens till att hamna i gängkriminalitet och att våld hos pojkar ofta kan vara kortvarigt, exempelvis genom ett slagsmål där konflikten sedan är överstökad.

Några av intervjupersonerna uttrycker att flickor i större utsträckning utövar psykiskt våld och menar att det ofta handlar om psykisk misshandel där flickor sprider rykten och kastar skit på varandra. Genom att de oftare är verbala än fysiska kan deras våld vara svårare att upptäcka. En av intervjupersonerna som resonerar kring detta tror att det kan bero på att det inte är lika jobbigt för vuxna omkring om barn inte slår varandra, trots att det kanske egentligen rör sig om samma konflikter och blir lika mycket, om inte mer, intriger (intervjuperson 6). Samtliga är överens om att flickor sällan har ett utåtagerande och aggressivt beteende i jämförelse med pojkar.

7.1.2 Utredning inleds inte på grund av våld

Socialsekreterarna uppger att de i alla ärenden gör en risk- och skyddsbedömning, där de utgår från barnets bästa, för att avgöra om en utredning bör inledas eller inte. I casen presenteras olika typer av våld där allvarlighetsgraden varierar. I case 1 har barnet tagit stryptag på sin syster tills hon blev medvetslös. Samtliga såg skäl till att inleda utredning, men fyra av dem vill inleda på andra grunder än det våld som förekom. De faktorer som gav skäl till en utredning är att socialsekreterarna vill få mer information om hur föräldrarna uppfattar situationen och hur de kan förhindra att det händer igen. I case 2 har barnet slagit en klasskompis upprepade gånger tills personen fick näsblod. Nio personer såg skäl till att inleda utredning, varav sju av dessa vill inleda på andra grunder än det våld som barnet utövat. Den största faktorn som gav skäl till en utredning var våld i hemmet. I case 3 skiljer sig våldet i grupp 1 och 2. I grupp 1 har barnet rånat och hotat en yngre flicka, medan i grupp 2 har barnet knuffat och slagit en klasskompis. Sju personer såg skäl till att inleda utredning, varav fem av dessa vill inleda på andra grunder än det våld som förekom. En av dessa tillhör grupp 1 och resterande fyra tillhör grupp 2. De faktorer som gav skäl till en utredning i grupp 1 är att flickan är lättpåverkad, medan faktorerna i grupp 2 är att flickan skolkar och att det finns en brist på vuxentillsyn. I case 4 har barnet pussat och tafsat på en klasskompis. Två personer såg skäl till att inleda utredning, varav båda personerna vill

inleda på andra grunder än det våld som förekom. Den största faktorn som gav skäl till en utredning är att barnet har ett riskbeteende.

I de fall där intervjupersonerna valde att inleda utredning, men inte på grund av det våld som framgick, tas mer hänsyn till andra faktorer och dessa hamnar i fokus istället. Socialsekreterarna upplevde att majoriteten av casen inte skapade någon större oro med anledning av endast det våld som förekommit. ”Alla dom fallen som ni hade, jag såg inte något som speciellt allvarligt” (intervjuperson 2). Våldet glöms ofta bort och utmärker sig inte alltid.

7.2 Huvudtema 2: Våldet fångas upp

Det går att se i resultatet att vissa former av våld mellan barn uppmärksammas då socialsekreterarna har olika uppfattningar om våld beroende på omfattning och allvarlighetsgrad. Under detta tema kommer alla svar som indikerar på att våldet fångas upp presenteras.

7.2.1 Utredning inleds på grund av våld

I alla ärenden görs en risk- och skyddsbedömning, där det utgås från barnets bästa, för att avgöra om en utredning bör inledas eller inte. I casen presenteras olika typ av brott där tanken med case 3 var att undersöka hur socialsekreterares bedömningar kan påverkas av det brott som begåtts. Allvarlighetsgraden på brotten i alla case skildes åt och det brott som uppfattades vara mest allvarligt var i case 1 där barnet har tagit stryptag på sin syster tills hon blev medvetslös. Sex personer anser att en utredning bör inledas med anledning av det brott som begåtts. I case 2 där barnet har slagit en klasskompis upprepade gånger tills personen fick näsblod, anser två personer att en utredning bör inledas med anledning av det brott som begåtts. I case 3 där barnet i grupp 1 har rånat och hotat en yngre flicka, och i grupp 2 har knuffat och slagit en klasskompis, anser två personer att en utredning bör inledas med anledning av det brott som begåtts. Båda personerna ingår i grupp 1. I case 4 där barnet har pussat och tafsat på en klasskompis anser ingen att en utredning bör inledas med anledning av det brott som begåtts.

En anledning till att våld mellan barn uppmärksammas i olika grad av socialsekreterarna är för att vissa former av våld upplevs känsligare än andra. De uppger att de i vissa case och ärenden känner en större oro för barnet och att våld mellan barn kan vara svårt att prata om, särskilt när det rör sig om exempelvis sexuellt våld och inte minst mellan syskon.

7.2.2 Flickors våld mot andra och sig själva

Intervjupersonerna är enade om att flickor mer sällan utövar fysiskt våld. Det anses mer avvikande om en flicka har ett utåtagerande beteende och det bidrar till att det uppmärksammas på ett annat sätt. Flickor som inte mår bra skadar sig själva i högre utsträckning än vad pojkar gör och att det är vanligare bland flickor med ätstörningar och andra psykiska problem och därmed hamnar de oftare inom psykiatrin. Socialsekreterarna menar att flickors psykiska ohälsa tar sig uttryck i mer psykiska besvär hos sig själva, medan pojkar istället kan bli mer våldsamma mot andra.

Flera uttrycker att det är mer oroväckande när en flicka har agerat våldsamt och att de därför ibland reagerar snabbare. Det är mer ovanligt för flickor att ha ett utåtagerande och våldsamt beteende, därmed uppmärksammas det mer. Det har börjat neutraliseras mer, men det finns fortfarande olika förväntningar på hur pojkar och flickor beter sig. De menar att det finns en föreställning om att flickor inte ska ha ett utåtagerande beteende och att det märks att dessa finns, även om det inte alltid uttrycks.

7.2.3 Risk- och skyddsbedömning

Tanken med case 4 var att undersöka hur socioekonomi kan påverka socialtjänstens bedömningar gällande barn som utsätter barn för våld. I grupp 1 befinner sig barnets familj i en socioekonomiskt utsatt situation och i grupp 2 har barnets familj en god socioekonomisk situation. Barnets beteende ansågs vara mer avvikande i grupp 1, där majoriteten pratade om att barnet har ett risk- och gränsöverskridande beteende.

Flera av intervjupersonerna diskuterar familjeförhållandet som en generellt stor risk eller skydd för ett barn. Särskilt försummelse, genom frånvaro och brist på delaktighet från föräldrarnas sida, uttrycks utgöra en stor risk för den unge. "Det finns inga föräldrar, de är inte hemma, de jobbar, det är ingen som ser till att de kommer upp till skolan, de är ingen som vet var barnet har gått och lagt sig för de har inte kommit hem." (intervjuperson 2). Likaså att föräldrarna inte ser sin roll i barnets beteende, utan menar på att barnet är problematiskt av andra orsaker. I dessa fall är föräldrarna ofta avigt inställda och svårare att arbeta med. Även skilda föräldrar upplevs vara en riskfaktor om föräldrarna inte har en bra relation eller samarbete. När det diskuteras kring skydd lyfter majoriteten att barnet har en god relation till sina föräldrar och syskon, bor med båda sina föräldrar samt att föräldrarna har en god föräldraförmåga och föräldratillsyn. Om föräldrarna kommer

överens och har ett bra samarbete måste de dock inte nödvändigtvis bo ihop för att det ska vara ett skydd. Intervjuperson 3 resonerar kring detta och uttrycker att

> Ja, men det är helt klart att ha vuxna runt omkring sig, det behöver inte vara föräldrar, men det är bra om det är det föräldrar. Som verkligen är på barnen eller ungdomarna, som hämtar dem när dem gör någonting dem inte får göra, som verkligen har koll på sina barn, och verkligen är dem här jobbiga föräldrarna liksom.

Ytterligare faktorer som kan utgöra antingen en risk eller ett skydd för ett barn är faktorer relaterade till skola, umgänge och fritidsaktiviteter. Det ses som en risk både att ha ett litet socialt nätverk med få kompisar, men även att ha ett socialt nätverk bestående av kompisar med dåligt inflytande. Risken med det sistnämnda är att kompisarna då kan påverka barnet till att begå kriminella handlingar eller utnyttja barnet på något sätt. Gällande skola handlar det om skolk, hög frånvaro och svårigheter med skolarbete. Det anses vara en skyddsfaktor att gå till skolan, trivas där och att det går bra för barnet. Likaså att ha engagerade lärare som uppmärksammar barn som exempelvis behöver mer stöd hemifrån eller i skolan. Även att ha kompisar att umgås med i skolan och på fritiden är ett skydd. Det anses vara positivt att ha många kompisar, men det är även viktigt att dessa kompisar har bra inflytande på barnet. Fritidsaktiviteter är kopplat till att hålla sig sysselsatt och ha möjlighet att utöka sitt sociala nätverk.

Ett flertal ekonomiska faktorer uppges även utgöra antingen en risk eller skydd beroende på hur situationen ser ut. Det uttrycks vara en risk om familjen befinner sig i en svår ekonomisk situation och bor i ett utsatt område, samtidigt som det kan vara ett skydd för ett barn om familjen har en stabil ekonomi och bor i ett välbärgat område.

En faktor som lyfts och som enbart är kopplad till risk är barn som har upplevt våld, antingen genom att de själva blivit utsatta eller genom att ha bevittnat våld. Intervjupersonerna menar att det ses som ett avvikande beteende när barn utövar våld och att det inte är någonting som barn gör utan att det kommer någonstans ifrån. De uttrycker att "våld föder våld" och att barn som själva blivit utsatta för våld kan ha en uppfattning om att det är accepterat att utsätta andra.

Andra faktorer som nämns som både risk och skyddsfaktorer är ett barns beteende samt diagnoser hos ett barn. Till risker i ett barns beteende hör brist på impulskontroll och att barnet har svårt att hantera sina känslor. Vidare nämns obehandlade diagnoser som en riskfaktor, då barn som inte blir diagnostiserade alternativt blir det sent i livet kan få en

negativ påverkan på sin skolgång. Intervjupersonerna uppger även att vissa av dessa barn börjar självmedicinera och ta droger, om de till exempel har ADHD. Till skydd i ett barns beteende hör egenskaper som att vara glad och social, då det bidrar till att barnet bygger relationer med andra och att dessa upplevs vara positiva. Diagnoser kan ses som ett skydd om denna är behandlad, då det minskar risken för att hamna i missbruk och kriminalitet, liksom att det underlättar för barnet i skolan.

Ålders påverkan i bedömningar

Tanken med case 1 var att undersöka hur ålder påverkar socialtjänstens bedömningar gällande barn som utsätter barn för våld. I grupp 1 är barnet 15 år och i grupp 2 är barnet 10 år. Intervjupersonernas svar indikerar att deras syn på händelsen samt val av lämplig insats är kopplat till barnets ålder, därav presenteras detta tillsammans under denna rubrik.

Tabell 4. Ålder i case

Case 1	**Case 2**	**Case 3**	**Case 4**
Grupp 1: 15 år **Grupp 2: 10 år**	**13 år**	**17 år**	**8 år**

I grupp 1 anser samtliga intervjupersoner att en utredning bör inledas på grund av att barnet har utövat allvarligt våld och verkar ha svårigheter med sin impulskontroll. Intervjupersonerna lyfter familjebehandling eller rePULSE som lämplig insats för barnet. De är alla enade om att barnet behöver få stöd i att jobba med sitt beteende och att barnet behöver få hjälp med att hantera sina känslor.

I grupp 2 anser majoriteten att en utredning bör inledas för att få mer information om hur föräldrarna ser på situationen och deras förutsättningar för att kunna hantera den. De lyfter familjebehandling som lämplig insats för barnet och dennes familj, för att de tillsammans ska hitta lösningar som kan förhindra att händelsen upprepar sig. "Jag tänker att det är föräldrarna som ska ha insatsen, inte barnet egentligen, eftersom han är 10 år bara. Skulle han vara liksom 16 år så kanske det skulle vara han som skulle ha insats." (intervjuperson

6). Det finns därmed indikationer på att det läggs mer ansvar på föräldrarna när barnet är yngre. Flera intervjupersoner nämner risker i föräldratillsyn och föräldraförmåga i grupp 2. De syftar på att föräldrarna lämnar barnen ensamma trots att de är väldigt små och därför är det viktigt att de tar sitt ansvar och har mer uppsyn över barnen.

Köns påverkan i bedömningar

Tanken med case 2 var att undersöka hur kön påverkar socialtjänstens bedömningar gällande barn som utsätter barn för våld. I grupp 1 heter barnet Niklas (pojke) och i grupp 2 heter barnet Klara (flicka). Intervjupersonernas svar indikerar att deras syn på händelsen är kopplad till barnets kön och därav redogörs detta under denna rubrik.

Tabell 5. Kön i case

Grupp 1	**Grupp 2**
Niklas (pojke)	**Klara (flicka)**

I grupp 1 bedömer majoriteten att händelsen är allvarlig, att det förekommit grovt våld och att barnet har svårt att kontrollera sig. I grupp 2 bedömer ingen av intervjupersonerna slagsmålet i skolan som särskilt allvarligt. Vid frågan om att inleda utredning med skäl av det våld som förekommit svarar intervjuperson 6 "Näe, inte för att hon blir osams med en klasskompis." och intervjuperson 10 uttrycker

> Det handlar om … asså ett bråk som har skett i skolan och jag tänker att det är många ungdomar som är 13 år som kan hamna i bråk och i slagsmål och det i sig gör inte liksom att det finns skäl till att inleda utredning från socialtjänstens sida.

Det finns även indikationer på att föräldrarnas relationer till barnet har olika betydelse beroende på kön. Pappans relation till barnet uttrycks vara viktigare i grupp 1 och mammans relation till barnet uttrycks vara viktigare i grupp 2. I grupp 1 nämner flera personer att det är ett skydd att pappan är sjukskriven, då det gör att han är hemma och kan stötta upp. Samtidigt nämns barnets relation till mamman som en möjlig risk av majoriteten, men de uttrycker att relationen inte behöver vara en risk då barnet har en regelbunden kontakt med henne. I grupp 2 nämns pappans sjukskrivning som en riskfaktor

av majoriteten och barnets relation till mamman nämns av samtliga som en risk för att barnet anses ha en halvdan relation med henne.

Könsfrågan lyfts i samtliga intervjuer. Det finns indikationer på att intervjupersonerna omedvetet kan göra skillnad på pojkar och flickor i bedömningar. Dels har några uttryckt att de kan göra skillnad på könen omedvetet, dels har flera uttryckt att det krävs mer innan man uppfattar det som ett avvikande beteende när det rör sig om en pojke. En av de som uttryckt att kön ibland kan ha en inverkan på deras bedömningar resonerar kring att de möjligtvis skyddar flickor mer. "Det är många gånger som vi påminner oss "amen om vi tänker att det hade varit en tjej, vi tänker om det hade varit en kille, hur hade vi gjort då?"" (intervjuperson 10). En annan som lyfter att kön kan ha en inverkan på deras bedömningar är intervjuperson 1.

> Jag gillar ju hela den här aspekten på kön för att jag tänker att man bedömer olika när man vet att det är en tjej eller kille. Jag hade egentligen velat att man inte visste från början vem det var, om det var en tjej eller kille. Jag tror att det hade hjälpt jättemycket i hur vi tacklar det.

7.2.4 Socialtjänstens insatser

Socialsekreterarna har uppgett olika insatser som går att tillgå i deras kommuner. Utbudet av insatser varierar beroende på kommunens storlek, men några insatser som återkommer är öppenvårdsinsatser i form av ungdomsbehandling och familjebehandling, rePULSE, föräldrastöd, anhörigstöd, jourplacering och familjehem. Socialtjänsten samverkar även med BUP. SiS nämns som en sista utväg i samband med tvångsåtgärder. Ungdomsbehandling, familjebehandling och föräldrastöd kan tillämpas när socialtjänsten behöver arbeta med barnet eller familjen genom att exempelvis hjälpa till med strategier för att förändra familjesituation eller barnets beteende. Vid exempelvis låg impulskontroll tillämpas ofta rePULSE, som riktar sig till barn som har svårt att kontrollera sina känslor. Denna insats tillämpas främst på barn i tonåren, då det krävs att barnet är medveten om sina känslor för att kunna ha en möjlighet att kontrollera dem. Yngre barn har sällan denna medvetenhet och därför inte heller samma ansvar för sitt beteende.

Samtliga intervjupersoner anser att det är vanligast att någon form av frivillig öppenvårdsinsats tillämpas för barn som utsätter barn för våld, varpå familjebehandling, föräldrastöd och rePULSE är insatser som då uppges vara vanliga. Familjebehandling och föräldrastöd är vanligare bland yngre barn för att det största ansvaret då ligger på

föräldrarna, medan ungdomsbehandling och rePULSE används mer till äldre barn för att ansvaret då ligger på barnet. Några intervjupersoner uppger dock att det är vanligare att utredningar avslutas utan insats för att familjen inte samtycker till det. Socialsekreterarna uppger att LVU sällan tillämpas och att det exempelvis inte finns underlag för att utföra ett LVU på något av barnen som lyfts i casen.

Det finns delade åsikter kring huruvida socialsekreterarna upplever utbudet av insatser för barn som utsätter barn för våld, varav hälften av personerna uppger att det finns en brist i insatser. De menar att det inte finns specialinriktade insatser för målgruppen, att det inte finns tydlig information om vilka insatser de har att tillgå och att de ibland hittar lämpliga insatser för ett barn, men att socialtjänsten eller kommunen inte alltid kan tillgå dessa. Vidare diskuteras det även kring att det alltid behövs kunskap och insatser.

> Ja det tänker jag väl, det gör det väl alltid. Det låter fint i lagtext, att man ska anpassa insatsen efter behovet, men det är inte alltid så lätt att göra det, rent resursmässigt. Så ja, det är klart att det skulle finnas bättre och mer omfattande och sådär men det är också en tids… socialtjänsten över hela landet drar ju in resurser och då blir det lite halvdana insatser ibland. (Intervjuperson 7)

Resterande anser att det finns tillräckligt med insatser eftersom alla öppenvårdsinsatser går att utforma efter barnets behov. Några av intervjupersonerna diskuterar kring resurser och fördelningen av dem, och uttrycker att det dock kan vara kö och ta tid innan insatsen kan påbörjas. Några menar även att de inte kan gå in med för stora insatser för tidigt för att de då "gör en höna av en fjäder", som intervjuperson 2 uttrycker. De förtydligar att de måste utgå från den information som inkommit och att de inte kan utgå från att alla barn behöver en insats för att bryta ett avvikande beteende.

8. Analys

Nedan följer en analys av studiens resultat i förhållande till Bourdieus perspektiv med särskild inriktning på begreppen fält, doxa, symbolisk makt och diskretion.

Studien indikerar att barn som utsätter barn för våld är vanligt förekommande, men att det inte alltid tas på allvar och att det förekommer att socialsekreterare förminskar det. Det resulterar bland annat i att socialsekreterare sällan ingriper tidigt i ärenden rörande våld mellan barn, utan först när våldet upplevs vara ett problem. Med utgångspunkt i Bourdieus perspektiv kan detta förklaras genom att socialtjänsten är ett fält bestående av individer som har något gemensamt, däribland subjektiva uppfattningar om barn som utsätter barn för våld. I och med att fälten skapas av individer eller institutioner, kan socialsekreterarnas uppfattningar kring målgruppen förefalla naturliga och självklara för dem. Likaså kan det finnas en uppfattning om att socialsekreterarna inte är medvetna om att dessa existerar. Bourdieu förklarar detta genom att alla fält består av sin egen inre logik och regler, vilket skulle kunna vara en anledning till att socialsekreterarna inte upplever sig agera onaturligt eller partiskt. Det kan även förstås genom att det finns en gemensam världsbild och känsla för hur verkligheten ser ut inom fältet som ingen ifrågasätter, vilket gör att socialsekreterarnas subjektiva uppfattningar upprätthålls (Bourdieu, 1977).

I studien framkommer det av socialsekreterarna att de är medvetna om att deras syn på barn som utsätter barn för våld skiljer sig från gemenemans. De förklarar att personer som inte arbetar med målgruppen saknar kunskap om i vilken utsträckning barn utsätter barn för våld, och att de blir chockade när de förstår det. De menar dock att andra med stor sannolikhet skulle ha samma syn som de själva på barn som utsätter barn för våld, om de visste hur omfattande våldet är. Bourdieu förklarar detta genom att socialsekreterare tillhör socialtjänstens fält, vilket andra yrkesgrupper inte ingår i. Fältet består av ett yrkesområde med professionella som förlitar sig på sin akademiska utbildning, vetenskaplig kunskap samt forskning inom området. Då socialsekreterarna är mer förberedda på att arbeta med denna målgrupp anses de därför även ha en annan uppfattning och föreställning om den. Resultatet tyder på att socialsekreterarna delar detta synsätt kring barn som utsätter barn för våld, oberoende av hur länge de har arbetat som barn- eller ungdomshandläggare. Bourdieu menar att detta kan vara ett resultat av att de mer erfarna socialsekreterarna omedvetet och oavsiktligt har påverkat de nya kollegornas tankesätt. Genom att föra dessa synsätt och uppfattningar vidare, samtidigt som ingen ifrågasätter dem, lever dessa vidare och upprätthålls inom fältet (Järvinen, 2013).

Vidare tyder resultatet på att socialsekreterarna har olika uppfattningar om vad som är ett avvikande beteende och risker för ett barn beroende på ålder, vilket påverkar deras bedömningar. De uttrycker att vissa beteenden samt familjeförhållanden kan upplevas naturliga i särskilda åldrar, såsom att yngre barn kan ha svårt för sociala koder och att veta var gränsen går. För äldre barn anses det vara naturligt att ha konflikter med familjemedlemmar och kompisar. Utifrån Bourdieus perspektiv kan detta förklaras genom hans begrepp doxa, vilket bland annat syftar till de regler och föreställningar som finns inom ett fält. Det finns en uppfattning inom fältet om att barn går igenom olika stadier i livet där vissa beteenden förekommer, av denna anledning anses vissa beteenden vara naturliga och inget oroväckande. Detta är även en förklaring till varför ett fälts doxa beskrivs som "en stängd värld", då den doxa som ett fält består av skapas genom föreställningar som enligt individerna är självklara och korrekta (Järvinen, 2013; Bourdieu, 1982). Järvinen (2013) uttrycker att det inte finns plats för ifrågasättande eller alternativa förklaringar inom ett fält och dess doxa, vilket kan vara ytterligare en förklaring till varför vissa förhållningssätt upprätthålls.

Socialsekreterarna diskuterar även kring ålder i samband med bedömningar av lämplig insats. I ärenden med yngre barn läggs fokus på föräldrarna, där insatserna anpassar sig efter föräldrarnas behov och förmåga. Vid äldre barn fokuser de istället på barnet och anpassar insatserna efter den unges behov. Detta tyder på att socialsekreterarna har en form av makt, både när det gäller val av lämplig insats samt verkställande av insats. Bourdieu belyser makt och brist på insyn som en del av den professionella diskretion som finns inom ett fält (Dellgran, 2015). Detta bygger på en föreställning om att professionella har den kompetens och kunskap som krävs för att hantera sin makt på ett lämpligt sätt. Resultatet tyder på att socialsekreterarna tillämpar den kompetens och kunskap de har när de exempelvis riktar insatser mot föräldrarna i ärenden som rör yngre barn. Exemplet visar även att socialsekreterarna förhåller sig till de lagar och riktlinjer som finns. Detta går i linje med Bourdieus tankesätt kring ett fälts doxa, varpå regler och rutiner är en del av dessa. Det blir även tydligt att socialsekreterarnas förhållningssätt till regler och rutiner i detta fall överensstämmer och därmed visar tecken på objektivitet. Det visar även att detta förhållningssätt är självklart och korrekt för de professionella genom att de tillämpar det i sitt arbete (Järvinen, 2013).

Professionell diskretion belyser vikten av att använda förnuft och generell kunskap vid beslutsfattande (Evans, 2010), är ytterligare ett begrepp som kan diskuteras i samband med

ovanstående. Socialsekreterarna förhåller sig till begreppet genom att väga in ålder i sitt arbete med barn som utsätter barn för våld. I de ärenden som rör yngre barn anses det inom fältet exempelvis inte rimligt att ett barn fullt ut ska ansvara för den situation som uppstått. I fältet ingår en förståelse för att yngre barn inte är helt medvetna om sina handlingar och dess konsekvenser, vilket gör att socialsekreterarna då vanligtvis riktar insatser till föräldrarna istället.

Utöver ålder tyder även resultatet på att socialsekreterarna påverkas av kön och att det förekommer särskilda föreställningarna om hur pojkar respektive flickor är. Dessa behöver dock inte vara unika för just socialsekreterare och deras fält, utan kan vara ett resultat av hur samhället formar och påverkar individer. Genom detta har socialsekreterarna, liksom alla individer, föreställningar om hur pojkar och flickor är och ska vara. Dessa föreställningar och uppfattningar kan å andra sidan även vara ett resultat av erfarenheter som socialsekreterarna erhållit genom sitt yrke. I dessa fall anses föreställningarna vara en del av fältets doxa och ses som naturliga och korrekta (Järvinen, 2013; Bourdieu, 1977). Vidare kan resultatet tolkas utifrån begreppet professionell diskretion, vilket innebär att socialsekreterare ska anta en professionell och objektiv roll där egna uppfattningar inte ska styra en bedömning. Detta beskrivs dock samtidigt vara svårt att uppnå, då professionella påverkas av inomprofessionella värderingar, attityder och normer i sitt arbete (Evans, 2010). Resultatet visar att socialsekreterarna påverkas av dessa och att de inte alltid upprätthåller en objektiv roll när det gäller kön.

Resultatet i sin helhet tyder på att socialsekreterarna vanligtvis uppmärksammar flickor mer än pojkar när det rör sig om ett utåtagerande beteende hos barn. Det fanns dock ett undantag i case två, där det framkom att de som ville inleda utredning på pojken betonade hans beteende och brist på impulskontroll. De som ville inleda utredning på flickan resonerade inte kring beteende eller brist på impulskontroll, utan istället kring att hon blivit utsatt för våld av sin storebror. Resultatet visar genom detta att socialsekreterarna inte förhåller sig till professionell diskretion, då de inte agerar objektivt eller professionellt fullt ut (Evans, 2010), i och med att socialsekreterarna tog del av samma case men fokuserade på olika faktorer i sina bedömningar. Evans (2010) lyfter dock att inomprofessionella värderingar, attityder och normer finns inom alla fält och att de kan påverka professionella i sin yrkesutövning, även om de själva inte är medvetna om det.

Resultatet i sin helhet visar att socialsekreterare besitter en makt i form av att de styr över bedömningar. Detta blir framför allt påtagligt i samband med insatser, och Bourdieu uppmärksammar symbolisk makt, eller symboliskt våld som det även benämn, som en del av ett fälts doxa (Järvinen, 2013). Symbolisk makt kan dock inte utövas utan en aktiv medverkan, vilket exempelvis kan innebära att en klient samtycker till en insats. Genom detta sker ett maktutövande från den professionellas sida, även om handlingarna och besluten framstår som legitima. En anledning till att det inte ifrågasätts kan vara för att det sker omedvetet, eftersom det inte synliggörs eller uppfattas (Moi, 1994). Även då klienterna är medvetna om den maktobalans som finns, kan de aktivt medverka med anledning av att de upplever sig vara i behov av stöd. Dessutom kan det finnas en föreställning om att det som klient inte går att påverka det symboliska våldet och därmed accepterar situationen.

Resultatet visar på att socialsekreterarna inte utgår från egna föreställningar och uppfattningar när de hanterar ärenden. Dels beror det på att de faktorer som nämns är återkommande hos majoriteten av socialsekreterarna, dels för att de överensstämmer med tidigare forskning. Resultatet visar i samband med detta tendenser till att de delvis följer regler, då de i stort sett utgår från faktabaserade faktorer vid bedömning av risk och skydd. Detta tyder delvis på att socialsekreterarna upprätthåller en professionell diskretion som präglas av förnuft och generell kunskap. Det kan vara ett resultat av att de regler, rutiner och föreställningar som utgör fältets doxa upplevs vara naturliga och korrekta av dem. Likaså utgörs det professionella fältet som socialsekreterarna tillhör av vetenskaplig kunskap och forskning, vilket innebär att de förlitar sig på dessa i hanteringen av ärenden (Evans, 2010; Brante, 2014).

9. Diskussion

I följande avsnitt presenteras en resultatdiskussion där resultatet diskuteras i förhållande till tidigare forskning samt lyfter de slutsatser som resultatet har gett. Därefter diskuteras relevans för socialt arbete och förslag till vidare forskning. Diskussionsavsnittet avslutas med en metoddiskussion.

9.1 Resultatdiskussion

Socialsekreterarna uppger att det är många ärenden där våld mellan barn ingår, men att våldet inte alltid är huvudfokuset i en utredning och det kan göra att det glöms bort. Även i de ärenden där våld mellan barn är huvudanledningen så finns det en föreställning om att barns våld mot barn inte är så allvarligt och det betraktas inte alltid som avvikande beteenden, utan som något som förväntas förekomma. Resultatet visar att socialsekreterarnas uppmärksammande av våld varierar beroende på omfattning och allvarlighetsgrad, och att det mellan barn ofta krävs att det rör sig om grovt våld för att socialsekreterarna ska agera. Det går även att se i resultatet att socialsekreterarnas resonemang skiljer sig trots samma case. Detta skulle kunna bero på att de har olika erfarenhet av olika våldsformer, antingen genom sitt arbete eller privat, och att detta påverkar hur allvarligt de uppfattar vissa ärenden. En anledning till varför våld mellan barn enligt resultatet inte alltid uppmärksammas skulle kunna bero på att barn, oavsett om det rör sig om våld eller annat, i jämförelse med vuxna inte anses ha samma förståelse för vilka konsekvenser en handling kan ge. Det läggs inte samma ansvar på barn för att de inte är färdigutvecklade eller har samma uppfattning av vissa beteenden som vuxna. I och med detta får inte barns våld mot barn lika stora reaktioner och det är lätt hänt att andra, i detta fall socialsekreterarna, försöker hitta förklaringar bakom dessa beteenden eller handlingar för att rättfärdiga. Det kan även finnas en föreställning om att barn som utsätter barn för våld inte kan göra lika stor skada som en vuxen kan. Om en vuxen utövar våld mot ett barn så hamnar barnet automatiskt i underläge och det finns en större anledning till oro att våldet kan förvärras över tid. Med barn kan det finnas en uppfattning om att våldet är relativt milt, och inte riskerar att eskalera på samma sätt.

Sökningar efter tidigare forskning visar att barn som utsätter barn för våld är ett tämligen outforskat område och att det saknas tidigare forskning kring hur socialtjänsten uppmärksammar eller arbetar med barn som utsätter barn för våld. Det finns däremot tidigare och pågående forskning kring syskonvåld (Elliot et al., 2002; SVT, 2020) och

mobbning (Eriksson et al., 2002; Thornberg, 2020) med fokus på barn. Dessa studier bekräftar att varken syskonvåld eller mobbning tas på särskilt stort allvar, och att syskonvåld anses vara normalt och inte klassas som avvikande beteende (Elliot et al., 2002). En anledning till varför forskning rörande barn som utsätter barn för våld riktar sig till syskonvåld och mobbning kan vara att dessa anses vara centrala delar som täcker in en stor del av våld mellan barn. I och med den breda omfattningen av forskning som finns tillgänglig, kring exempelvis mobbning, ökar chansen för att ny forskning anpassas efter samma område. Detta gör att områden som redan är utforskade, fortsätter att utforskas.

Vidare tyder resultatet på att socialsekreterarna hanterar ärenden olika, bland annat genom att ålder påverkar huruvida ett våldsamt beteende upplevs vara avvikande eller inte och om en faktor är en riskfaktor eller inte. Socialsekreterarna uttrycker att vissa beteenden och relationskonflikter "hör till" när ett barn är i en särskild ålder. De menar däribland att ett sexuellt och gränsöverskridande beteende kan vara naturligt och en del av ett barns normala utveckling vid ung ålder samt att barn ofta hamnar i bråk med varandra och att det därför inte alltid utmärker sig när ett barn har slagit ett barn. Vidare uttrycker de att konflikter mellan barn och föräldrar inte alltid upplevs som en risk i de äldre tonåren då det är naturligt att barn frigör sig från sina föräldrar. Gällande yngre barn bygger socialsekreterarnas syn på den psykologiska utvecklingen hos ett barn och huruvida ett konsekvenstänk och förståelse för sociala koder är utvecklat. Även föräldraförmågan uppges ha en betydande roll i detta, då föräldrarna har som störst inflytande när barn är små samt ansvarar för att lära sitt barn hur den bör bete sig mot andra. Gällande äldre barn kan antas att socialsekreterarna förlitar sig på sina erfarenheter och egna upplevelser av vad som är normalt i vissa åldrar. De kan även förlita sig på vad kollegorna anser normalt och inte, och använda det som grund. I tidigare forskning framgår inte hur socialsekreterare upplever avvikande beteenden i relation till ålder, men i och med att resultatet visar på att ålder påverkar hur man uppfattar olika beteenden finns anledning för vidare forskning.

Vidare visar resultatet att socialsekreterarna förknippar vissa egenskaper med pojkar och andra med flickor, och att de har olika förväntningar på könen. Flera av intervjupersonerna uttrycker att pojkar är mer fysiska och utåtagerande, medan flickor tenderar att mer sällan ha ett utåtagerande beteende och att det därför uppmärksammas mer. Slutsatsen som kan dras är att olika förväntningar på kön kan påverka bedömningen och resultera i att ett våldsamt beteende hos flickor upplevs vara mer avvikande än hos pojkar. Även om socialsekreterarna sedan innan kan ha en bild av hur pojkar respektive flickor beter sig,

skulle denna förmodligen inte ha upprätthållits om de inte skulle fått bilden bekräftad genom sitt arbete. De bibehåller sina föreställningar om de olika könen eftersom klienterna återkommande lever upp till dessa och förstärker de traditionella könsrollerna. Tidigare forskning som behandlar ungdomsbrottslighet visar på en skillnad mellan pojkar och flickor, och lyfter att pojkar i större utsträckning någon gång har varit delaktiga i något brott och att våldsbrott och ett våldsamt beteende är vanligare hos pojkar än flickor (BRÅ, 2013; BRÅ, 2019a; Hadjar et al., 2007). Resultatet är även i linje med annan forskning som visar på att socialtjänsten har traditionella föreställningar om kön (Ulmanen & Andersson, 2006; Herz, 2012; Kåhl, 1995; Kolfjord, 1997, 1998; Mattsson, 2002) och att de har föreställningar om vad som anses vara "flickbeteenden" och "pojkbeteenden", varpå aggressivitet är ett karaktärsdrag som anses vara särskilt kopplat till pojkar (Herz, 2012). Även våld och kriminalitet är ofta förknippat med pojkar framför flickor (Hamreby, 2004). Dessa förväntningar gör att flickor med utåtagerande beteende uppmärksammas mer (Hamreby, 2004; Ulmanen & Andersson, 2006). Att de intervjuade socialsekreterarnas förväntningar på och uttalanden om kön överensstämmer med tidigare forskning kan bero på att deras förväntningar bygger på och utgår från samma kulturella kontext.

Även om den generella bild socialsekreterarna ger är att flickor med våldsamt, utåtagerande eller avvikande beteende uppmärksammas mer än pojkar med samma beteende, visar resultatet av det andra caset något annat. I caset gavs större reaktioner från de socialsekreterare som hade en pojke i sitt case än de som hade en flicka. vilket dessutom bestrider tidigare forskning som visar på att utåtagerande flickor uppmärksammas mer än utåtagerande pojkar (Hamreby, 2004; Ulmanen & Andersson, 2006). En anledning till varför pojkens beteende uppmärksammas mer än flickans i det andra caset kan vara för att händelsen i sig inte upplevdes vara av tillräckligt stor allvarlighetsgrad. Om våldet som förekom i caset hade ansetts vara av allvarligare grad finns en möjlighet att det hade uppstått andra reaktioner, särskilt då det gäller flickans beteende. Det hade även kunnat ges större reaktioner på flickans beteende om det inte hade framgått i caset att hon blev fysiskt och psykiskt utsatt av sin storebror hemma. Eftersom ingen av socialsekreterarna som hade en flicka i sitt case verkade oroliga över hennes beteende, utan endast riskfaktorerna i hemmet, kan det tyda på att socialsekreterarna lade större vikt vid att skydda barnet. Det finns därmed en tendens i resultatet att socialsekreterarna ibland vill skydda flickor mer. Detta kan tyda på att flickors våld vid mild allvarlighetsgrad blir förminskat och att fokus då istället hamnar på risker för flickan, medan det vid grov allvarlighetsgrad eventuellt kan bli mer fokus på våldet.

En annan slutsats är att utbudet av insatser från socialtjänsten för barn som utsätter barn för våld skiljer sig åt och att även om det generellt sett finns ett stort utbud, har inte alla kommuner tillgång till samma insatser. De insatser som nämns av Socialstyrelsen (2015) är riktade till att motverka brottslig verksamhet, bland dessa återfinns kontaktperson, sluten ungdomsvård och placering. Samtliga nämns även i resultatet, men förutom dessa visar resultatet att socialtjänsten har fler insatser att tillgå, såsom familjebehandling och ungdomsbehandling, föräldrastöd, kontaktfamilj och rePULSE. I Socialstyrelsen (2015) framgår att socialtjänsten arbetar förebyggande med barn och unga som begått brott och att de framförallt arbetar med *social brottsprevention*. Inom detta ingår olika nivåer som avgör hur en insats ska utformas, där *selektiv prevention* används i ärenden rörande barn som exponeras av riskfaktorer och *indikerad prevention* används i ärenden rörande barn som visat tecken på ett kriminellt beteende. Detta arbetssätt lyfts inte i någon av intervjuerna med socialsekreterarna. De uppger samtliga att de utgår från barnets behov vid val av insats, men verkar inte vara bekanta med det som Socialstyrelsen (2015) uppger då detta inte tas upp. Att socialsekreterarna inte lyfter dessa begrepp, och inte heller uttrycker sig ha rutiner som går i linje med det Socialstyrelsen (2015) anger, kan vara ett tecken på att de inte följer sina riktlinjer fullt ut alternativt att det finns en okunskap om hur de bör arbeta med målgruppen. Socialsekreterarna uttrycker istället barnets problematik, behov och ålder som avgörande för vilken insats som ska tillämpas. rePULSE är en insats som uttrycks lämpa sig för barn med svårigheter i impulskontroll och hantering av känslor, och tillämpas framförallt på äldre barn då det krävs en medvetenhet om sina känslor. För yngre barn lämpar sig framförallt föräldrastöd och familjebehandling oberoende av problematik, då störst fokus och ansvar läggs på föräldrarna. För äldre barn kan även ungdomsbehandling lämpa sig, då de i högre ålder är mer medvetna om sina handlingar och har mer ansvar över dem. Även här saknas forskning kring användningen av olika insatser för barn som utövar våld mot barn.

Att Socialstyrelsen (2015) framförallt lyfter insatser som tillämpas för att motverka brottslig verksamhet kan bero på att de barn som oftast uppmärksammas riskerar att utvecklas ogynnsamt, vilket även framgår i Socialstyrelsen (2015). Om det från början står klart att några åtgärder inte kan eller bör vidtas, exempelvis för att barnet i fråga inte riskerar att återfalla i kriminalitet, ska inte en utredning inledas. Socialnämnden ska dock ta hänsyn till de barn som, trots detta, riskerar att utvecklas ogynnsamt och kan vara i behov av stöd (Socialstyrelsen, 2015). Vidare kan detta tyda på att de barn som utövat mildare former av våld eller inte har varit aktuella hos socialtjänsten tidigare inte uppmärksammas i samma

grad, och att det därför inte lyfts alla insatser som lämpar sig för att stötta barn som utsatt barn för våld. Det kan även handla om att socialsekreterarna ibland upptäcker ett avvikande beteende hos ett barn, men att den information som inkommit inte är tillräcklig för att se anledning till ett behov av insats. Detta då det hade inneburit att en större andel barn skulle vara aktuella hos socialtjänsten, i och med att socialsekreterarna uttrycker att våld mellan barn inte är sällsynt.

En slutsats utifrån studiens resultat är att socialsekreterare ser socioekonomiska faktorer som antingen en betydande risk eller ett betydande skydd för barn, och något som kan påverka huruvida barn utvecklar ett våldsamt beteende eller inte. I resultatet framgår att föräldrar, skola och umgänge lyfts fram som de främsta risk- och skyddsfaktorerna i detta avseende. Den tidigare forskning som belyses i studien är kopplad till unga som begår brott och lyfter en allmän överblick över risk- och skyddsfaktorer utan att rangordna dessa. Däribland återfinns både föräldrar, skola och umgänge. Resultat och tidigare forskning överensstämmer i majoriteten av risk- och skyddsfaktorer. Föräldraförmåga, föräldratillsyn, relationer till föräldrar, syskon och kompisar, ekonomiska förutsättningar, trivsel och prestationer i skolan och skilda föräldrar nämns gemensamt och kan ses som risk eller skydd för ett barn beroende på hur situationen ser ut (Andershed & Andershed, 2019; Bergman & Andershed, 2009; Wong et al., 2013; Keijsers et al., 2010; Kapetanovic et al., 2018). Tidigare forskning lyfter vissa risk- och skyddsfaktorer som inte kommer fram i resultatet, som exempelvis alkohol/droganvändning och familjestruktur och demografi som risker och barns medvetenhet och motivation, hög intelligens och att vara flicka som skydd (Andershed & Andershed, 2019). Att dessa inte nämns i intervjuerna kan bero på att intervjufrågorna riktade sig till att besvara vilka faktorer som är återkommande och mest betydelsefulla för ett barn. En annan anledning för detta kan vara att det, precis som går att utläsa i tidigare forskning, finns en stor mängd risk- och skyddsfaktorer och att socialsekreterarna inte hade möjlighet att lyfta alla. Det finns även riskfaktorer som resultatet framhäver, men som inte nämns i tidigare forskning. Socialsekreterarna lyfter exempelvis våld i hemmet, våldsamt beteende, obehandlade diagnoser och skilda föräldrar med konflikter som risker. Det finns en möjlighet att socialsekreterarna uppgav dessa riskfaktorer för att de blev påverkade av studiens case. Det kan även bero på att de utgår från egna ärenden och erfarenheter genom sitt arbete.

Resultatet visar på att det är sällsynt att en faktor har tvetydande påverkan. Socialsekreterarna uttrycker bland annat att beteende, ålder och bakgrund får betydelse

först när de sätts i relation till varandra och att de försöker se sina ärenden ur ett helhetsperspektiv. Även tidigare forskning betonar att vissa riskfaktorers påverkan är obetydliga om de inte förekommer i kombination med andra. Det framgår även att ju fler riskfaktorer som förekommer, desto större blir risken, även om riskfaktorerna inte alltid behöver leda till ett avvikande beteende (Andershed & Andershed, 2019). Resultatet kan även förklaras med att socialtjänsten är en myndighet vars uppdrag är att försäkra sig om att barn och unga växer upp under trygga förhållanden, genom att utreda, bedöma och erbjuda insatser (5 kap. 1 § 1p. SoL), det vill säga ta hänsyn till och väga in flera faktorer i sina bedömningar och göra risk- och skyddsbedömningar för att bäst kunna avgöra hur de kan tillgodose det enskilda barnets behov.

9.2 Resultatets betydelse för socialt arbete

Denna studie bidrar till att belysa ett ämne där det råder brist på forskning. Förhoppningen är att studien kan bidra till att uppmärksamma barns våld mot barn, som ett relevant problem inom socialt arbete, och leda till att man inom fältet reflekterar både kring problemet, kunskapsläget, och de interventioner som finns att tillgå.

9.3 Förslag till vidare forskning

Behovet av vidare forskning av barn som utsätter barn för våld finns och beror främst på att det finns en brist på forskning inom ämnet. Vid insamling av tidigare forskning till studien har det varit svårt att finna studier som belyser denna målgrupp. Att forska om detta och undersöka omfattningen av problemet och på vilket sätt barn utsätter barn är relevant för att kunna utveckla arbetet och anpassa insatserna för denna målgrupp. Ytterligare ett förslag till vidare forskning är att undersöka syskonvåld.

9.4 Metoddiskussion

Valet av kvalitativ metod, med intervjuer som datainsamlingsmetod, har gett fördelar till studien i form av att det getts utrymme för mer ingående tankar och åsikter. Det har även bidragit till att varje respondent kunnat uttrycka sig fritt och förklara hur den resonerar vid olika ställningstaganden och frågor. Tillämpningen av tematisk analys har vidare gett en möjlighet till att låta mönster framträda och tydligt redovisa vad intervjuerna i sin helhet har indikerat. Samtidigt har analysmetoden dock även begränsat möjligheten att lyfta intressanta delar från intervjuerna, då en tematisk analys inte ger utrymme för att lyfta

enskilda intervjupersoners svar i samma grad. Det är däremot svårt att veta om någon annan analysmetod hade lämpat sig bättre, i och med studiens syfte och frågeställningar.

Några av respondenterna uttryckte kommentarer som kan tyda på brister i de konstruerade casen. Gemensamt för respondenterna var att de upplevde att det inte fanns tillräckligt med underlag för att ordentligt kunna besvara vissa frågor. Detta är något som generellt anses vara en nackdel med att använda sig av case, då dessa inte kan fånga upp alla faktorer som kan tänkas ingå i en människas liv utan att det komplicerar utformningen av enkla och korta case (Jergeby, 1999). I och med detta är det förståeligt att intervjupersonerna upplevde en brist på information i casen. Å andra sidan är det svårt att veta hur dessa hade kunnat utformas för att respondenterna skulle uppleva att informationen var tillräcklig. Andra brister som upptäcktes var att faktorerna som var tänkta att undersökas i casen inte alltid stod i fokus. Casen strävade efter att spegla verkligheten vilket gjorde det nödvändigt att delge en bakgrund till de barn som casen kretsade kring. Detta gjorde att även andra faktorer behövde nämnas, vilka automatiskt blev betydelsefulla för intervjupersonernas resonemang kring bedömningar. I vissa fall tog dessa faktorer även större plats i bedömningen än den faktor som var tänkt att undersökas. Detta är dock svårt att undvika då syftet med casen var okänt för intervjupersonerna.

Att undersöka studiens resultat i förhållande till Bourdieus perspektiv har varit både till studiens fördel och nackdel. En fördel är att perspektivet gett en tydlig förståelse för studiens resultat och bakomliggande faktorer till socialsekreterarnas resonemang. Samtidigt har valet av teori varit en nackdel för studien genom att den innefattar en mängd olika begrepp där inte alla är av relevans för studien. Dessa valdes därför bort och genom att endast förhålla sig till ett fåtal begrepp inom teorin begränsade möjligheten till en bredare analys.

Litteraturförteckning

Andershed, A-K. & Andershed, H. (2019). *Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende bland unga: Att använda teori och forskning i praktiken*. I Barn och unga som begår brott eller riskerar att begå brott. Kunskapsstöd för socialtjänsten om att identifiera, utreda och bedöma behov. Stockholm, Sverige: Socialstyrelsen.

Andershed, H., Andershed, A., & Söderholm Carpelan, K. (2010). *Ungdomar som begår brott - vilka insatser fungerar?* Stockholm, Sverige; Socialstyrelsen och Gothia Förlag AB.

Bergman, L. R., & Andershed, A.-K. (2009). Predictors and Outcomes of Persistent or Age- Limited Registered Criminal Behavior: A 30-Year Longitudinal Study of a Swedish Urban Population. *Aggressive Behavior, 35*, 164–178.

Bourdieu, P. (1977). *Outline of a theory of practice*. Cambridge, England: Cambridge University Press.

Bourdieu, P. (1982). *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge, England: Cambridge University Press.

Brante, T. (2014). *Den professionella logiken: hur vetenskap och praktik förenas i det moderna kunskapssamhället.* (1. uppl.). Stockholm, Sverige: Liber.

Braun, V., & Clarke, V. (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology* 3(2), 77–101.

Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2. uppl.). Malmö, Sverige: Liber.

BRÅ. (2013). *Brott bland ungdomar i årskurs nio - Resultat från Skolundersökningen om brott åren 1995-2011*. Hämtad från https://www.bra.se/download/18.22a7170813a0d141d21800054454/1371914744194/2013_3_Brott_bland_ungdomar-i_arskurs_nio.pdf

BRÅ. (2018). *Misstänkta personer*. Hämtad från https://www.bra.se/download/18.7d27ebd916ea64de5303522f/1582289919321/Sammanfattning_misstankta_2018.pdf

BRÅ. (2019a). *Skolundersökningen om brott*. Hämtad från https://www.bra.se/statistik/statistiska-undersokningar/skolundersokningen-om-brott.html

BRÅ. (2020). Ungdomsbrottslighet. Hämtad 2020-05-21 från https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/ungdomsbrottslighet.html

Elliott, K., Fitz-Gibbon, K., & Maher, J. (2020). Sibling violence: Understanding experiences, impacts, and the need for nuanced responses. *The British Journal of Sociology, 71(*1), 168–182. https://doi.org/10.1111/1468-4446.12712

Eriksson, B., Lindberg, O., Flygare, E., & Daneback, K. (2002). *Skolan - en arena för mobbning – en forskningsöversikt och diskussion kring mobbning i skolan.* Kalmar, Sverige: Skolverket. Hämtad från https://www.researchgate.net/profile/Odd_Lindberg/publication/275040725_Skolan_en_arena_for_mobbning_En_forskningsoversikt_och_diskussion_kring_mobbning_i_skolan/links/5531036d0cf2f2a588ab8805/Skolan-en-arena-foer-mobbning-En-forskningsoeversikt-och-diskussion-kring-mobbning-i-skolan.pdf

Evans, T. (2010). *Professional Discretion in Welfare Services*. Aldershot: Ashgate.

Farrington, D. P., & Welsh, B. (2007). *Saving children from a life of crime: early risk factors and effective interventions*. New York, USA: Oxford University Press.

Golding, N. S., & Rose, J. (2014). Exploring the attitudes and knowledge of support workers towards individuals with intellectual disabilities. *Journal of Intellectual Disabilities, 19(*(2),116-129. https://doi.org/ 10.1177/1744629514563777

Hadjar, A., Baier, D., Boehnke, K., & Hagan, J. (2007). Juvenile Delinquency and Gender Revisited: The Family and Power-Control Theory Reconceived. *European Journal of Criminology, 4*, 33–58.

Hamilton, C. (2007). Differences in social worker's attitudes toward younger and older adult clients. *ProQuest Central.* Hämtad från https://search.proquest.com/central/docview/304841341/abstract/C15E2CF11AD6488FPQ/1?accountid=11754

Hamreby, K. (2004). *Flickor och pojkar i den sociala barnavården – föreställningar om kön och sociala problem under 1900-talet* (doktorsavhandling, Umeå, Sverige). Hämtad från https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:143349/FULLTEXT01.pdf

Herz, M. (2012). *Från ideal till ideologi - konstruktioner av genus och etnicitet inom socialtjänsten* (Avhandling, Örebro, Sverige). Hämtad från http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:555431/FULLTEXT02.pdf

Hill, J. (2002). Biological, psychological and social processes in the conduct disorders. Journal of Clinical Child Psychology and Psychiatry, 43, 133-164. I Barn och unga som begår brott eller riskerar att begå brott. Kunskapsstöd för socialtjänsten om att identifiera, utreda och bedöma behov. Stockholm, Sverige: Socialstyrelsen.

Hubbard, D. J., & Pratt, T. C. (2002). A meta-analysis of the predictors of delinquency among girls. Journal of Offender Rehabilitation, 34, 1-13. I Barn och unga som begår brott eller riskerar att begå brott. Kunskapsstöd för socialtjänsten om att identifiera, utreda och bedöma behov. Stockholm, Sverige: Socialstyrelsen.

Isdal, P. *Meningen med våld*. (2001). Stockholm, Sverige: Elander Gotab AB.

Jergeby, U. (1999). *Att bedöma en social situation: tillämpning av vinjettmetoden*. Stockholm, Sverige: Centrum för utvärdering av socialt arbete CUS.

Johansson, R. (2007). *Vid byråkratins gränser: om handlingsfrihetens organisatoriska begränsningar i klientrelaterat arbete*. (3. uppl.). Lund, Sverige: Arkiv.

Järvinen, M. (2013). Ett maktperspektiv på mötet mellan klient och system. I Meeuwisse, A., & Swärd, H (Red.), *Perspektiv på sociala problem* (2 upp.). (s. 281-300). Stockholm, Sverige: Natur & Kultur.

Kapetanovic, S., Skoog, T., Bohlin, M., & Gerdner, A. (2018). Aspects of the Parent– Adolescent Relationship and Associations With Adolescent Risk Behaviors Over Time. *Journal of Family Psychology*. Advance online publication. http://doi.org/10.1037/fam0000436

Keenan, K., Loeber, R., & Green, S. (1999). Conduct disorder in girls: A review of the literature. Clinical Child and Family Psychology Review, 2, 3-19. I Barn och unga som begår brott eller riskerar att begå brott. Kunskapsstöd för socialtjänsten om att identifiera, utreda och bedöma behov. Stockholm, Sverige: Socialstyrelsen.

Keijsers, L., Branje, S. J., VanderValk, I. E., & Meeus, W. (2010). Reciprocal Effects Between Parental Solicitation, Parental Control, Adolescent Disclosure, and Adolescent Delinquency. *Journal of Research on Adolescence, 20*, 88-113.

Khan, R., & Rogers, P. (2015). The normalization of sibling violence: Does gender and personal experience of violence influence perceptions of physical assault against siblings?. *Journal of Interpersonal Violence*, *30*(3), 437-458. https://doi.org/ 10.1177/0886260514535095.

Kolfjord, I. (1997). *Feministiskt socialt arbete*. I Mattsson, T. (2002). Kön och genus i samhället och i det sociala arbetet. Lund, Sverige: Socialhögskolan.

Kolfjord, I. (1998). *Föreställningar om kvinnor och män - socialtjänstakter berättar*. I Mattsson, T. (2002). Kön och genus i samhället och i det sociala arbetet. Lund, Sverige: Socialhögskolan.

Kraemer, H. C., Kazdin, A. E., Offord, D. R., Kessler, R. C., & Kupfer, D. J. (1997). Coming to terms with the terms of risk. *Archives of General Psychiatry, 54*(4), 337–343. https://doi.org/10.1001/archpsyc.1997.01830160065009. I Andershed, H., Andershed, A., &

Söderholm Carpelan, K. (2010). Ungdomar som begår brott - vilka insatser fungerar? Stockholm, Sverige; Socialstyrelsen och Gothia Förlag AB.

Kvale, S., Brinkmann, S., & Torhell, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (2. uppl.). Lund, Sverige: Studentlitteratur.

Kåhl, I. (1995). *Socialarbetarkåren - den lindansande professionen*. Lund, Sverige: Bokbox Förlag. I Mattsson, T. (2002). Kön och genus i samhället och i det sociala arbetet. Lund, Sverige: Socialhögskolan.

Lipsey, M. W., & Derzon, J. H. (1998). Predictors of violent or serious delinquency in adolescence and early adulthood: A synthesis of longitudinal research. I D. P. Farrington, & R. Loeber (Red.), Serious and violent juvenile offenders: Risk factors and successful interventions (s. 86-105). Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.

Lipsky, M. (2010). *Street-level bureaucracy: dilemmas of the individual in public services*. (30th anniversary expanded ed.). New York: Russell Sage Foundation.

Mattsson, T. (2002). *Kön och genus i samhället och i det sociala arbetet*. Lund, Sverige: Socialhögskolan.

Merriam Webster. (u.å.). *Socioeconomic*. I Merriam Webster. Hämtad 2020-04-06 från https://www.merriam-webster.com/dictionary/socioeconomic

Moi, T. (1994). *Att erövra Bourdieu*. Tidskrift för genusvetenskap, 15(1), ss. 3-25.

National Health Committee. (u.å.). *The Social, Cultural and Economic Determinants of Health in New Zealand: Action to Improve Health* (Rep.). Hämtad 2020-04-05 från https://www.health.govt.nz/system/files/documents/publications/det-health.pdf

Office of Disease Prevention and Health Promotion. (u.å.). *Mental Health Across the Life Stages*. Hämtad 2020-04-05 från https://www.healthypeople.gov/2020/leading-healthindicators/2020-lhi-topics/Mental-Health/determinants

SFS 1964:167. *Lag med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1964167-med-sarskilda-bestammelser-om-unga_sfs-1964-167

SFS 1990:52. *Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-199052-med-sarskilda-bestammelser-om-vard_sfs-1990-52

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*. Hämtad från http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453

SFS 2008:567. *Diskrimineringslagen*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-567

SFS 2018:1197. *Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20181197-om-forenta-nationernas-konvention_sfs-2018-1197

Shannon, D., Bäckman, O., Estrada, F., & Nilsson, A. (2019) Youth and crime in Sweden. *Oxford handbooks online*. https://doi.org/ 10.1093/oxfordhb/9780199935383.013.007

Socialstyrelsen. (2004). *Sexuell läggning och bemötande i socialtjänsten*. Hämtad från https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2004-131-23_200413123.pdf

Socialstyrelsen. (2013). *Unga och brott i Sverige - Underlagsrapport till Barn och ungas hälsa, vård och omsorg 2013*. Sverige: Socialstyrelsen. Hämtad från https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2013-5-37.pdf

Socialstyrelsen. (2015). *Utreda barn och unga - Handbok för socialtjänstens arbete enligt socialtjänstlagen*. Sverige: Socialstyrelsen. Hämtad från https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2015-1-9.pdf

Socialstyrelsen. (2016). *Våld - Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*. Sverige: Socialstyrelsen. Hämtad från https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2016-6-37.pdf

Socialstyrelsen. (2019). *Barn och unga som begår brott*. Sverige: Socialstyrelsen. Hämtad 2020-05-06 från https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/barn-och-unga/barn-och-unga-i-socialtjansten/unga-som-begar-brott/

Socialstyrelsen. (2020). *Bedöma risk och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende*. Sverige: Socialstyrelsen. Hämtad 2020-04-20 från https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2020-2-6597.pdf

SOU 2018:37. *Att bryta ett våldsamt beteende - återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld*. Hämtad från https://data.riksdagen.se/fil/378ABBB2-D0E4-4871-9C42-752EBB9F4AF3

SVT. (2020). hämtad 2020-05-19 från https://www.svt.se/nyheter/inrikes/ny-studie-om-syskonvald-en-terrorkansla-jag-var-aldrig-trygg

Thornberg, R. (2020). *Det sociala livet i skolan - socialpsykologiska perspektiv*. Stockholm, Sverige: Liber.

Tracy, P. E., Kempf-Leonard, K., & Ambroske-James, S. (2009). Gender Differences in Delinquency and Juvenile Justice Processing. *Crime & Delinquency, 55*(2). https://doi.org/ 10.1177/0011128708330628

Ulmanen, P., & Andersson, G. (2006). *Svensk social barnavård ur ett könsperspektiv 1993-2003 : en litteraturgenomgång*. Stockholm, Sverige: Statens institutionsstyrelse

Vetenskapsrådet. (2011). *God Forskningssed.* Hämtad 2020-04-19 från https://publikationer.vr.se/produkt/god-forskningssed/

Weininger, E. (2002). PIERRE BOURDIEU ON SOCIAL CLASS AND SYMBOLIC VIOLENCE. I Olin Wright, E. (Ed.) *Alternative Foundations of Class Analysis*. (s. 116–163).

Wong, T. M. L., Loeber, R., Slotboom, A-M., Bijeveld, C. C. J. H., Hipwell, A. E., Stepp, S. D., & Koot, H. M. (2013). Sex and Age Differences in the Risk Threshold for Delinquency. *J Abnorm Child Psychol, 41*, 641- 652. https://doi.org/ 10.1007/s10802-012-9695-7

Wächter, R. (1998). Utredning. I Denvall, V. & Jacobsen, T. (red.). *Vardagsbegrepp i socialt arbete* Lund, Sverige: Studentlitteratur, ss. 95-114.

Östberg, F. (2010). *Bedömningar och beslut – Från anmälan till insats i den sociala barnavården* (Doktorsavhandling, Stockholm, Sverige). Hämtad från https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:283503/FULLTEXT02.pd

Bilagor

Bilaga 1: Mail till enhetschefer

Hej!

Vi är två socionomstudenter som just nu går vår sjätte termin på Hälsohögskolan i Jönköping. För närvarande håller vi på med vår C-uppsats där studien syftar till att undersöka socialsekreterares bedömningar gällande barn som utsätter barn för våld. Vi önskar att få intervjua både barn- och ungdomshandläggare då vår studie riktar sig till barn och ungdomar 0–20 år. För att studera detta skulle vi vilja genomföra ett antal intervjuer med socialsekreterare och undrar om det skulle vara okej. Vidarebefordra gärna detta till samtliga socialsekreterare på ditt kontor så att de får en möjlighet att höra av sig vid intresse!

Vänliga hälsningar

Amanda Stjärnskog	070-xxxxxxx	xxxxxxxx@student.ju.se
Emma Åhlund	076-xxxxxxx	xxxxxxxx@student.ju.se

Bilaga 2: Mail till socialsekreterare

Hej!

Vi är två socionomstudenter som just nu går vår sjätte termin på Hälsohögskolan i Jönköping. För närvarande håller vi på med vår C-uppsats där studien syftar till att undersöka socialsekreterares bedömningar gällande barn som utsätter barn för våld.

För att studera detta skulle vi vilja genomföra en intervju med Dig. Intervjun tar ca 45 minuter och kan genomföras via en digital plattform, till exempel Zoom. Vi önskar även att få spela in intervjun då det underlättar transkriberingen. Ditt deltagande är helt frivilligt och du kan närsomhelst under intervjun välja att avbryta. Dina svar kommer att behandlas konfidentiellt och kommer endast att användas för vårt forskningsändamål. Det innebär att samtliga intervjupersoner kommer att vara avidentifierade i C-uppsatsen och det som sägs kommer inte kunna härledas tillbaka till någon person eller kommun. Vi hoppas att Du vill delta eftersom ditt deltagande betyder mycket för vårt resultat. Med studien hoppas vi att med hjälp av dina svar kunna bidra med ny och viktig kunskap inom området.

Återkom gärna snarast om du vill delta i vår studie!

Vänliga hälsningar

Amanda Stjärnskog	070-xxxxxx	xxxxxxxx@student.ju.se
Emma Åhlund	076-xxxxxx	xxxxxxxx@student.ju.se

Bilaga 3: Intervjumall

Bakgrundsfrågor:

- Utbildning
- Vilken befattnings/yrkestitel har du?
- Hur många år har du varit verksam som socialsekreterare inom barn och unga?
- Hur många ärenden har du haft där det rört sig om barn som utsatt barn för våld?
    - Vilken typ av våld har det handlat om?

Case

Bedömer du att barnets/ungdomens situation behöver utredas vidare av socialtjänsten?

Om ja, vilken insats tror du skulle vara lämplig för barnet/ungdomen?

Bedömer du att det föreligger ett akut skyddsbehov för barnet/ungdomen?

- Varför/varför inte?

Vilka riskfaktorer kan du urskilja gällande barnet/ungdomen?

Vilka skyddsfaktorer kan du urskilja gällande barnet/ungdomen?

Följdfrågor efter att ha gått igenom casen

Vilka insatser erbjuder ni för barn som utsatt barn för våld?

- Vilken eller vilka upplever du vara vanligast och varför?

Vilka riskfaktorer respektive skyddsfaktorer upplever du hos barn som utsatt barn för våld?

- Upplever du att någon eller några riskfaktorer har större påverkan än andra?
- Upplever du att någon eller några skyddsfaktorer har större påverkan än andra?

Upplever du att det finns trender i riskfaktorer hos flickor respektive pojkar?

Upplever du att det finns trender i skyddsfaktorer hos flickor respektive pojkar?

Upplever du att det finns en brist på kunskap kring barn som utsätter barn för våld?

Upplever du att det är en brist på insatser för barn som utsätter barn för våld?

Vad utgår socialtjänsten ifrån när det gäller att inleda eller inte inleda utredning?

Bilaga 4: Case

Case 1: Ålder

Abbe är 10/15 år. Han bor tillsammans med sina föräldrar och två yngre systrar som är 7 och 8 år i ett välbärgat område i en stor villa. Familjen har utöver detta boendet även en sommarstuga på västkusten vid havet där de brukar spendera somrarna tillsammans. Abbe har en bra relation med sina föräldrar men inte till sina systrar. På senare tid har bråken mellan syskonen blivit alltmer fysiska genom att de slagits och brottat ner varandra. Abbe har slagit båda systrarna vid ett flertal gånger. De har fått blåmärken ibland, men Abbe har hotat dem att inte berätta för föräldrarna. Abbe trivs i skolan och gör bra ifrån sig, han har höga betyg i alla ämnen. Han är en glad och social pojke som har många kompisar som han umgås med både i och utanför skolan. På fritiden spelar han fotboll och är väldigt duktig, han drömmer om att bli fotbollsproffs.

Abbe och hans systrar var själva hemma en eftermiddag. Abbe spelade tv-spel i vardagsrummet och hans ena syster, Anna, kom in och distraherade honom. Hon gick framför tv:n så Abbe inte såg något och förlorade i spelet. Han blev arg och sa till Anna, men hon fortsatte störa honom och knuffade honom några gånger. Abbe blev ännu argare och knuffade henne tillbaka. Trots detta stannade Anna kvar i rummet och höll för hans ögon så att han förlorade igen. Abbe reste sig och tog tag i Anna. Han brottade ner henne och tog strypgrepp på henne samtidigt som han försökte få henne förstå att hon ska lämna honom ifred. Abbe var så arg så han inte var medveten om hur hårt eller länge han höll kvar stryptaget, tillslut blev Anna medvetslös och då släppte Abbe taget.

Case 2: Kön

Niklas/Klara är 13 år och går i sexan. Hans/hennes föräldrar är skilda och har båda vårdnad om honom/henne, men han/hon bor bara med sin pappa och storebror. Han/hon har regelbunden telefonkontakt med sin mamma som bor på en annan ort. Hans/hennes mamma har gift om sig och har två småbarn som kräver mycket tid och energi, vilket gör att hon inte hälsar på så ofta. Niklas/Klara bor i en lägenhet i ett utsatt område och familjen befinner sig i en svår ekonomisk situation eftersom pappan är sjukskriven och lever på socialbidrag, och hans/hennes storebror studerar. Storebrodern brukar ofta behandla honom/henne illa genom att säga kränkande saker och slå

honom/henne. Niklas/Klara trivs därför mer i skolan än hemma, men han/hon har svårt för inlärning och koncentration. Niklas/Klara har några klasskompisar, men umgås inte med dem utanför skolan. Fritiden spenderar han/hon oftast med att spela gitarr och dansa, vilket han/hon tycker är roligt.

Niklas/Klara hamnade i bråk med en av hans/hennes klasskompisar, de blev osams när de spelade fotboll. Pojken försökte lösa det och spela vidare men Niklas/Klara ville inte. Han/hon brottade ned pojken och slog honom upprepade gånger tills han fick näsblod.

Case 3: Typ av brott

Valentina är 17 år och bor i ett hus på landet med sina föräldrar och sin hund Rufus. Hon fick Rufus för några år sedan och lovade att hon skulle ta hand om honom, men på senare tid har hon spenderat mindre och mindre tid hemma. Valentina hamnar ofta i konflikter med sina föräldrar för att hon inte tar hand om hunden utan istället är ute sent och umgås med äldre pojkar. Föräldrarna tycker att pojkarna har dåligt inflytande på henne eftersom hon börjat skolka mycket sedan hon började umgås med dem. Valentina gillar egentligen skolan, men eftersom hon inte har några syskon eller så många vänner i skolan så vågar hon inte säga nej när pojkarna säger åt henne att skippa skolan för att hitta på saker med dem.

Grupp 1

Valentinas killkompisar utmanade henne till att stjäla någons plånbok. Valentina ville egentligen inte, men vågade inte säga nej. Hon gick efter en ensam flicka i 13-års ålder, som hon sedan gick fram och hotade för att få henne att lämna över plånboken och andra värdesaker. Valentina tog allt av värde och skyndade sig sedan därifrån.

Grupp 2

Valentinas närmsta klasskompis Elin tycker inte att Valentina borde skolka. Elin har sagt till Valentina tidigare, men gjorde det först nu på allvar för att Valentina har missat flera viktiga prov. Valentina är redan stressad över detta och är medveten om att hon ligger efter. Hon blir irriterad över att Elin påpekar detta och säger åt henne att inte lägga sig i. Elin fortsätter ifrågasätta Valentina och säger att

Valentina är feg som inte vågar säga nej när hon borde förstå att pojkarna utnyttjar henne. Valentina blir upprörd men vill inte ta den diskussionen, så hon knuffar iväg henne hårt. En annan tjej från klassen springer fram och skäller ut Valentina för det hon gjort, vilket gör Valentina ännu mer irriterad. Innan hon hinner tänka efter slår hon till Elin i ansiktet och går därifrån.

Case 4: Socioekonomisk bakgrund

Pelle är 8 år och går i tvåan. Han bor tillsammans sina föräldrar och fem syskon i ett litet radhus. Syskonen delar på två rum, och sover i våningssängar för att få plats. Deras ekonomiska situation är knapp då de har precis så mycket pengar så att de klarar sig varje månad. Föräldrarna är lågutbildade och arbetar mycket, vilket gör att barnen är hemma själva mycket när de inte går i skolan. När föräldrarna kommer hem sent efter jobbet spenderar familjen vanligtvis endast tid tillsammans genom att laga kvällsmat och äta ihop, därefter går Pelle och hans syskon och lägger sig. Pelle gillar skolan, men lärarna har uppmärksammat att han ibland inte gör sina läxor och Pelle har då sagt att han inte får någon hjälp av sina föräldrar för att de jobbar så mycket. Syskonen får hjälpa varandra istället. Lärarna har varit i kontakt med föräldrarna tidigare angående detta och förklarat för föräldrarna att Pelle behöver mer stöd från deras håll, men lärarna försöker även hjälpa honom så gott det går i skolan.

Pelle är 8 år och går i tvåan. Han bor tillsammans sina föräldrar och fem syskon i ett välbärgat område. Båda föräldrarna är högt uppsatta på deras respektive arbetsplatser, men de prioriterar familjen och jobbar hemifrån så gott det går. De hjälper barnen med läxor hemma och har koll på hur det går för barnen i skolan och på fritiden. I skolan går det väldigt bra för Pelle, hans favoritämne är idrott. Familjen brukar även resa utomlands flera gånger om året. Syskonen umgås mycket med varandra och har gemensamma fritidsintressen. Både Pelle och flera av hans syskon rider då familjen har flera hästar. Familjen bor på en herrgård, och på somrarna bor i de Spanien där de har sommarhus.

Skolan Pelle går på anordnade ett skoldisco. Det finns en pojke i Pelles klass, som heter Johannes, som Pelle gillar. Pelle tror att Johannes gillar honom tillbaka och ville därför dansa med honom. När Pelle frågade började Johannes skratta, vilket gjorde Pelle osäker men han tänkte ändå att Johannes ville. Pelle tog hans hand och drog med honom ut på dansgolvet, precis då byttes det till en lugn låt och alla började dansa tryckare. De började också dansa tillsammans till en början, längre

in på låten pussade Pelle Johannes på munnen. Johannes ryckte ifrån och frågade vad han höll på med, varpå Pelle blir närgången igen och tar på hans rumpa samtidigt som han försöker pussa honom igen. Johannes går därifrån och Pelle ropar att han trodde att han ville.